

Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 102)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2005/06:102 Utvecklingen i den kommunala sektorn. I skrivelsen lämnar regeringen årligen en översiktlig redovisning av verksamheterna och ekonomin i kommuner och landsting. Redovisningen av verksamheterna sträcker sig i huvudsak t.o.m. 2004 och den ekonomiska redovisningen t.o.m. 2005. Utskottet framhåller att den årliga skrivelsen är ett viktigt inslag i återslagberättelsen av resultatinformation till riksdagen och föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Utskottet behandlar också 3 motioner som väckts med anledning av skrivelsen. Yrkandena rör bl.a. ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, finansieringsprincipen, det kommunala självstyret, kommunernas pensionsåtaganden och insatser för personer med funktionshinder.

Samtliga motioner som behandlas i betänkandet avstyrks.

I betänkandet finns 15 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn	6
Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg	13
Ekonomiska förutsättningar för barnomsorg, skola m.m.	16
Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet	17
Finansieringsprincipen och kommunalt självstyre	19
Kommunalekonomisk utjämning	20
Kommunala skattebaser	21
Kommunernas pensionsåtaganden	22
Insatser för personer med funktionshinder	23
Reservationer	25
1. Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn, punkt 1 (fp)	25
2. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg, punkt 2 (fp)	26
3. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg, punkt 2 (kd)	27
4. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg, punkt 2 (c)	29
5. Ekonomiska förutsättningar för barnomsorg, skola m.m., punkt 3 (kd)	30
6. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, punkt 4 (fp)	31
7. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, punkt 4 (kd)	32
8. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, punkt 4 (c)	33
9. Finansieringsprincipen och kommunalt självstyre, punkt 5 (kd, c)	34
10. Kommunalekonomisk utjämning, punkt 6 (m, fp, kd, c)	35
11. Kommunala skattebaser, punkt 7 (fp)	35
12. Kommunala skattebaser, punkt 7 (kd)	36
13. Kommunala skattebaser, punkt 7 (c)	37
14. Kommunernas pensionsåtaganden, punkt 8 (fp)	38
15. Insatser för personer med funktionshinder, punkt 9 (m, kd, c)	40
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Skrivelsen	42
Följdmotioner	42
<i>Bilaga 2</i>	
Socialutskottets yttrande 2005/06:SoU8y	45
<i>Bilaga 3</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2005/06:UbU2y	55

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn

Riksdagen avslår motion

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 3 och 8 samt lägger skrivelse 2005/06:102 till handlingarna.

Reservation 1 (fp)

2. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11,

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 6 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 6.

Reservation 2 (fp)

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (c)

3. Ekonomiska förutsättningar för barnomsorg, skola m.m.

Riksdagen avslår motion

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 12–16.

Reservation 5 (kd)

4. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 1,

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 3 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 4 och 7.

Reservation 6 (fp)

Reservation 7 (kd)

Reservation 8 (c)

5. Finansieringsprincipen och kommunalt självstyre

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 2 och

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkandena 1 och 8.

Reservation 9 (kd, c)

6. Kommunalekonomisk utjämning

Riksdagen avslår motion

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 4.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

7. Kommunala skattebaser

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 6,

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 2 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1.

Reservation 11 (fp)

Reservation 12 (kd)

Reservation 13 (c)

8. Kommunernas pensionsåtaganden

Riksdagen avslår motion

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2.

Reservation 14 (fp)

9. Insatser för personer med funktionshinder

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 10,

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 5 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 5.

Reservation 15 (m, kd, c)

Stockholm den 1 juni 2006

På finansutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Mikael Odenberg (m), Carin Lundberg (s), Karin Pilsäter (fp), Sonia Karlsson (s), Kjell Nordström (s), Mats Odell (kd), Lars Bäckström (v), Agneta Ringman (s), Gunnar Axén (m), Bo Bernhardsson (s), Roger Tiefensee (c), Hans Hoff (s), Agneta Gille (s), Tomas Högström (m), Gunnar Nordmark (fp) och Mikael Johansson (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2005/06:102) samt de motioner som har väckts med anledning därav. Yttranden över skrivelsen har inkommit från socialutskottet och utbildningsutskottet.

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med en genomgång av innehållet i regeringens skrivelse samt två motionsyrkanden som berör innehållet och utformningen av skrivelsen. Därefter behandlas, inom ett antal ämnesområden, övriga motionsyrkanden som väckts med anledning av skrivelsen.

Motionsförslagen till följd av skrivelsen återges i *bilaga 1*. Yttrandena från socialutskottet respektive utbildningsutskottet återfinns i *bilagorna 2–3*.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren. Den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn redovisas med avseende på bl.a. sektorns andel av samhällsekonomin, utveckling av skatteunderlag, kommunernas och landstingens balanskrav och utvecklingen av statliga bidrag till kommunsektorn. Redovisningen beskriver även närmare utvecklingen inom vissa verksamheter och fokuserar i denna del på de obligatoriska kommunala verksamheterna skola, vård och omsorg och syftar till att beskriva hur dessa verksamheter har utvecklats i förhållande till de nationella mål som riksdagen och regeringen lagt fast. Skrivelsen avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 2004. Den ekonomiska redovisningen sträcker sig fram till 2005.

Utskottets överväganden

Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. Vidare avstyrker utskottet motionärernas förslag beträffande redovisning av löneskillnader i den kommunala sektorn samt redovisning av kulturverksamhet inom kommunsektorn huvudsakligen med hänvisning till redovisningar som sker i andra sammanhang.

Jämför reservation 1 (fp).

Regeringens skrivelse

Riksdagen har vid flera tillfällen uttalat sig om betydelsen av en väl fungerande uppföljning av den kommunala sektorn. Regeringens årliga skrivelse, Utvecklingen inom den kommunala sektorn, utgör med sin övergripande redovisning av läget i kommunsektorn ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen. Skrivelsen beskriver framför allt den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn av t.ex. ekonomiskt resultat, uppföljning av balanskravet, sysselsättningsutvecklingen och utvecklingen av kommunernas olika intäkter. Verksamheterna som redovisas är framför allt de obligatoriska verksamheterna skola, vård och omsorg. Den föreliggande redovisningen av de olika kommunala verksamheterna avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 2004. Den ekonomiska redovisningen sträcker sig dock fram till 2005. Dessutom redovisas i årets skrivelse översiktligt utvecklingen av de kommunala välfärdstjänsterna under en längre tidsperiod, sedan 1970, i ett särskilt avsnitt.

Regeringen redovisar att kommunsektorn kraftigt förbättrade sitt resultat 2005. Det sammantagna överskottet uppgick till 12,7 miljarder kronor före extraordinära poster. Kommunerna redovisade ett överskott på 8,5 miljarder kronor och landstingen ett överskott på 4,2 miljarder kronor. För kommunerna är överskottet det största sedan balanskravet infördes 2000 och för landstingen är överskottet det första sedan 1992.

Åren 2002–2004 försvagades tillväxten i det kommunala skatteunderlaget successivt. Kommunsektorns resultat förbättras trots detta 2003–2004 som en följd av skattehöjningar och dämpade kostnadsökningar. Den genomsnittliga kommunalskattesatsen ökade med nästan 1 procentenhet 2003 och 2004. Den kraftiga resultatförbättringen 2005 förklaras till viss del av låga kostnadsökningar. En annan förklaring är en kraftig ökning av de generella statsbidragen, med ca 7 miljarder kronor. Tillväxten i skatteunderlaget

vände åter uppåt efter de föregående årens minskning. Verksamhetens övriga intäkter, bl.a. kommunala avgifter och specialdestinerade statsbidrag, har ökat i en jämn takt under perioden 2001–2005.

Andelen kommuner och landsting med positivt resultat är de högsta sedan balanskravet infördes 2000. Av kommunerna har 94 % och av landstingen har 85 % positivt resultat. Motsvarande siffror för 2004 var 67 % respektive 45 %. Det finns stora skillnader mellan kommunerna. Något samband mellan ekonomiskt resultat och antal invånare kan dock inte påvisas.

Den 1 december 2004 infördes nya regler i kommunallagen (SFS 1991:900) med syfte att stödja kommuner och landsting i strävandena mot att uppnå en god ekonomisk hushållning. De nya reglerna innebär bl.a. att kommuner och landsting i budgeten, förutom finansiella mål, ska ange mål och riktlinjer för verksamheten. I förvaltningsberättelsen ska därefter en utvärdering av om målen har uppnåtts ske i samband med delårs- och årsbokslut. Regeringen konstaterar i skrivelsen, med en genomförd studie av ett urval kommuner och landsting som grund, att arbetet med god ekonomisk hushållning kommit en bit på väg, men det finns fortfarande mycket som kan utvecklas. Detta gäller inte minst verksamhetsresultaten och deras koppling till god ekonomisk hushållning.

Statsbidragen motsvarade 2005 ca 16 % av sektorns totala intäkter och uppgick sammantaget till 106 miljarder kronor. I detta belopp ingår generella och specialdestinerade bidrag samt ersättningar och tillskott som belastar statsbudgetens inkomstsida, t.ex. sysselsättningsstödet.

De generella statsbidragen, dvs. bidrag som inte är verksamhetsanknutna samt tillskott på budgetens inkomstsida som inte är verksamhetsanknutna, uppgick 2005 till 62,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 14,7 miljarder kronor i förhållande till 2004. Av detta är en del tekniska regleringar, regleringar enligt finansieringsprincipen och överföringar av specialdestinerade bidrag som omvandlats till generella bidrag. Tillskottet uppgick 2005 till 7,3 miljarder kronor. Sedan 2001 uppgår de totala tillskotten därmed till drygt 20 miljarder kronor (och ca 41 miljarder kronor sedan 1996).

De specialdestinerade bidragen uppgick till sammanlagt 43 miljarder kronor 2005, vilket är en minskning med 1,3 miljarder kronor i förhållande till 2004. De specialdestinerade anslagens andel av de totala statsbidragen har under perioden 2001–2005 ökat från 31 % till 41 %.

Regeringen tar i skrivelsen upp att finansutskottet, vid behandlingen av förra årets skrivelse, förutsatte att regeringen framgent skulle utveckla redovisningen av måluppfyllelse för samtliga eller utvalda statsbidrag till kommuner och landsting. Regeringen konstaterar att en övergripande utvärdering av måluppfyllelse skulle kräva ett omfattande arbete, vilket inte kan göras i denna skrivelse, utan regeringen får återkomma i frågan.

I skrivelsen redogör regeringen kortfattat för det nya utjämningsssystem för kommuner och landsting som den 1 januari 2005 ersatte 1996 års utjämningsssystem. Man beskriver också det uppdrag som lämnats till en särskild utredare att följa upp och se över utjämningsystemet avseende LSS-verksamhet som har varit i kraft sedan 2004.

Skrivelsen innehåller en redovisning av de särskilda insatser i vissa kommuner och landsting som regeringen disponerar ett särskilt anslag för. Anslaget ska användas för tillfälliga bidrag till enskilda kommuner och landsting som på grund av särskilda omständigheter hamnat i en särskild svår ekonomisk situation. 2005 har bl.a. 200 miljoner kronor betalats ut till Stockholms läns landsting enligt en särskild överenskommelse, 90 miljoner kronor har betalats till förebyggande hiv/aids-verksamhet i storstadsregionerna.

I ett särskilt avsnitt redovisar regeringen utvecklingen av kommunsektorns ekonomi och av kärnverksamheterna i ett längre perspektiv. Under perioden 1970–2003 har de kommunala konsumtionsutgifterna ökat med 2,2 % i genomsnitt per år i fasta priser. Den kommunala konsumtionen som andel av BNP ökade fram till 1980 och har sedan dess legat på eller under 20 %. Den mest markanta demografiska förändringen under perioden är ökningen av antalet invånare över 80 år, vars andel av totalbefolkningen ökat från 2,4 % år 1970 till 5,4 % år 2004. Antalet i gruppen 65–80 år ökade fram till slutet av 80-talet men har därefter minskat. Antalet invånare i förskole- och skolåldern minskade relativt kraftigt under 80-talet för att sedan öka fram till mitten av 90-talet. Över hela perioden 1970–2004 har antalet invånare i förskole- och skolåldern minskat med 3,3 %. Bland annat den demografiska utvecklingen har inneburit att kärnverksamheterna genomgått genomgripande förändringar under perioden. Förskoleverksamheten har byggts ut kraftigt; 1970 hade 10 % av barnen plats i förskola eller familjedaghem, motsvarande andel 2005 är 83 %. Äldreomsorgen har inriktats mot de allra äldsta som i högre utsträckning får insatser i det egna hemmet. Insatser för funktionshindrade har utvecklats från vård vid stora institutioner till nya former t.ex. personlig assistans. På skolområdet har de korta demografiska cyklerna medfört att det funnits ett konstant omvandlingstryck i verksamheten. Utbyggnaden av gymnasieskolan till tre år omfattar i dag nästan alla i årskullarna, i början av 70-talet var andelen 75 %. Inom hälso- och sjukvården har den medicinsk-tekniska utvecklingen varit snabb och bl.a. inneburit att alltmer vård kan utföras i öppenvården.

Skrivelsen innehåller också en genomgång av de olika kommunala verksamheterna de senaste åren.

Hälso- och sjukvårdens utgifter uppgick 2004 till 9 % av BNP och den andelen har varit stabil de senaste åren. Regeringen framhåller, bl.a. med en OECD-rapport som grund, att den svenska hälso- och sjukvården i ett internationellt perspektiv presterar väl på ett flertal områden. Detta gäller särskilt svenskarnas hälsotillstånd, vårdens kvalitet och valfriheten i vår-

den. Områden där det finns förbättringspotential är t.ex. tillgängligheten i primärvården och rehabiliteringen inom psykiatri och missbrukarvård. Regeringen tillkallade 2003 en särskild psykiatrisamordnare som i sin rapport pekade på en rad problem och brister inom psykiatrin. Tillgången på vård- och stödinsatser svarar inte mot målgruppens behov, och problem finns med tillgänglighet, behovstäckning och utbud av insatser, framförallt i storstäderna och i små kommuner. Med bl.a. samordnarens förslag som utgångspunkt startades en satsning på psykiatrin, som för 2005 och 2006 uppgår till 700 miljoner kronor. Landstingen ansvarar för uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård för vissa grupper, framför allt äldre och personer med funktionshinder och personer med stort behov av vård och omsorg. Socialstyrelsen följer upp verksamheten och redovisade i december 2005 att 40 % av den berörda gruppen inte erbjudits någon bedömning under 2004, vilket styrelsen ansåg vara otillfredsställande. Socialstyrelsen har också genomfört en studie över väntetider inom folktandvården som visar att situationen blivit bättre sedan tidigare undersökningar 2001 och 2003, men att fortfarande 10 % av klinikerna anger en väntetid överstigande 24 månader. Kostnaderna för tandvård ökade 2004 med 9 % och ökningen avsåg huvudsakligen patientavgifterna och utgifterna för tandvårdsförsäkringen.

Kommunernas kostnader för vård och omsorg för äldre, uttryckta i fasta priser, har successivt sjunkit under ett antal år. Även som andel av kommunernas kostnader har äldreomsorgen sjunkit något. Kostnadsförändringarna inom äldreomsorgen speglar den omstrukturering som pågår, mot att fler får vård i hemmet samtidigt som antalet platser i särskilt boende minskat. Av de totala kostnaderna utgör särskilt boende 66 % medan vård och omsorg i ordinärt boende utgör 33 %. Andelen kommuner som arbetar med olika former av stöd till anhöriga som vårdar närstående har sjunkit från 90 % 2002 till 75 % 2004.

Regeringen redovisar att det finns stora skillnader mellan kommunerna när det gäller omfattningen av stödet och servicen till funktionshindrade. Även kostnaderna för verksamheten varierar stort mellan kommunerna. Kostnaden var som mest 16 gånger större i kommuner med högst kostnader jämfört med kommuner med lägst kostnad. Kommunernas totala kostnader för LSS, i fasta priser, är 17 % högre 2004 i förhållande till 2000.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har minskat med 35 %, i fasta priser, sedan 1997, då kostnaderna var som högst. 2005 minskade kostnaderna med 2 %. Regeringen konstaterar att det långvariga beroendet av ekonomiskt bistånd ökar. Kommunernas kostnader för missbrukarvård uppgår till 4,6 miljarder kronor. Sedan 2000 har kostnaderna, i fasta priser, ökat med 9,6 %. Antalet personer som fått bistånd till vård har under perioden i stort sett legat på samma nivå.

Nästan alla kommuner uppfyller 2005 kravet på att kunna erbjuda plats inom förskoleverksamheten utan oskäligt dröjsmål. Under 2005 ökade också personaltätheten i förskolan, antalet barn per årsarbetare minskade

med 0,2 till 5,4. En viktig förklaring är tillskott av personal som finansierats med särskilt statsbidrag. För fritidshemmen är utvecklingen den motsatta, antalet barn per årsarbetare 2005 ökade med 0,4 jämfört med 2004. I en rapport från Skolverket 2003 konstateras en negativ bild av verksamheten och att kvaliteten på fritidshemmen är hotad. I verkets lägesbedömning 2005 konstateras att gruppstorlekarna fortsätter att öka, och samtidigt visar verkets inspektioner att skolbarnsomsorgen sällan finns med i kommunernas måldokument och kvalitetsredovisningar.

Av elever som lämnade grundskolan våren 2005 var 89,3 % behöriga till gymnasieskolan, vilket är en liten nedgång jämfört med motsvarande grupp 2004. Lärartätheten var oförändrad, medan personaltätheten för all pedagogisk personal ökat något. I gymnasieskolan var den genomsnittliga betygspoängen för läsåret 2004/05 oförändrad jämfört med föregående år, andelen elever som fick slutbetyg var 81,9 % vilket är en minskning med en procentenhet jämfört med föregående år. Andelen elever som lämnade gymnasieskolan med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier av det totala antalet elever med slutbetyg var 88,9 % vilket också är en liten minskning jämfört med föregående år.

I skrivelsen behandlas också kommunernas arbete med skydd mot olyckor och krisberedskap samt folkhälsofrågor.

Motionen

Folkpartiet liberalerna konstaterar i *motion Fi17* att informationen i skrivelsen visar att det knappast hänt något under 2000-talet när det gäller löneskillnader mellan män och kvinnor inom den kommunala sektorn liksom inom statlig sektor och privat näringsliv. Den huvudsakliga förklaringen till skillnaderna torde vara att kvinno- respektive mansdominerade yrken värderas olika, kvinnor kommer inte i lika hög utsträckning i fråga för högre tjänster inom kommun och landsting. Motionärerna anser att regeringen fortsättningsvis på ett mer omfattande sätt för riksdagen bör redovisa löneskillnader mellan kvinnor och män inom den kommunala sektorn (yrkande 3). Redovisningen borde innehålla mer omfattande förklaringar till återstående löneskillnader och åtgärder som stat, kommun och landsting vidtagit eller kommer att vidta för att komma tillrätta med skillnaderna.

Vidare anser Folkpartiet liberalerna i motionen att det är beklagligt att skrivelsen, vid en genomgång av den kommunala sektorn, inte nämner kultursektorn. Andra delar som motionärerna anser borde ha redovisats är biblioteksområdet och skolbiblioteken, förekomsten av kultur- och musikskolor samt kulturinsatser inom sjukvård, äldreomsorg och skolan (yrkande 8).

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med sina tidigare ställningstaganden med anledning av regeringens skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn vill finansutskottet framhålla att den årliga skrivelsen är ett viktigt inslag i återsrapporteringen av resultatinformation till riksdagen. Skrivelsen ger enligt utskottets uppfattning en bred och fyllig beskrivning av utvecklingen i kommunsektorn och pekar såväl på områden med goda förhållanden i den kommunala verksamheten och ekonomin som på områden som kräver förbättringar.

För tredje året i rad presenterar regeringen en samlad genomgång av statsbidragens utveckling, denna gång för perioden 2001–2004 (avsnitt 2.9). De generella statsbidragen består av generella statsbidrag till kommuner och landsting samt generella tillskott på statsbudgetens inkomstsida (tabell 2.10). Deras förändring beskrivs med hänsyn till tillskott samt olika överföringar till följd av tekniska regleringar och i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen (tabellerna 2.11 och 2.12). Bland de riktade statsbidragen redovisas elva bidrag från statsbudgetens utgiftssida och fyra bidrag från statsbudgetens inkomstsida (tabell 2.14). De övriga riktade statsbidragen samlas i posten övrigt.

Enligt utskottets mening är redovisningen av statsbidragen en central och viktig del i regeringens återsrapportering till riksdagen. Utskottet kan konstatera att denna redovisning dels gör det möjligt att förbättra överblicken över statsbidragen till kommuner och landsting, dels kan fungera som utgångspunkt för en utvärdering av huruvida dessa bidrag uppfyllt de mål som de var ämnade för.

Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden med anledning av skrivelsen förutsatt att denna del av skrivelsen kommer att utvecklas vidare. Särskilt gällde detta en samlad utvärdering av måluppfyllelsen för samtliga statsbidrag till kommuner och landsting eller för utvalda statsbidrag på anslagsnivå. I årets skrivelse framför regeringen att en övergripande utvärdering av måluppfyllelse skulle kräva ett omfattande arbete, vilket inte kan göras i denna skrivelse, utan regeringen får återkomma i frågan.

När det gäller måluppfyllelsen för de generella statsbidragen konstaterar regeringen att det direkta ansvaret för att uppnå såväl verksamhetsmål som ekonomiska mål ligger på kommunerna och landstingen själva. Staten kan dock indirekt bidra till detta. En indikation på huruvida målet om goda och likvärdiga förutsättningar uppnås som regeringen pekar på är utvecklingen av resultatnivån för kommunsektorn som helhet och spridningen i resultatet mellan enskilda kommuner och landsting. I skrivelsen redovisas att resultatet har förbättrats för sektorn som helhet under de närmaste föregående åren, samtidigt som antalet kommuner och landsting som redovisat positiva resultat har ökat avsevärt. Även spridningen mellan enskilda kommuner respektive landsting har minskat, mätt i kronor per invånare.

Utskottet ser fram emot en vidareutveckling av redovisningen av statsbidragen och att regeringen återkommer i fråga om hur utvärdering av statsbidragens måluppfyllelse kan ske.

Utskottet anser att den redovisning av kommunal välfärd sedan 1970 som görs i ett särskilt avsnitt i skrivelsen är värdefull. Den ger en mycket bra och samlad bild över den kommunala sektorns utveckling och hur offentlig service förändrats över en längre period. Redovisningar med liknande långsiktiga eller tematiska perspektiv med jämna mellanrum fyller ett viktigt informationsbehov.

Vad gäller frågan om redovisning av löneskillnader i den kommunala sektorn som tas upp i motion Fi17 (fp) kan utskottet konstatera att skrivelsen innehåller redovisning av löneskillnaderna i kommunsektorn och hur dessa påverkas av variationer i yrke, ålder, utbildning och arbetstid. Mer omfattande statistik över löneskillnader mellan kvinnor och män finns publicerad. Statistiska centralbyrån publicerar löpande könsuppdelad lönestrukturstatistik för olika samhällssektorer där kommuner respektive landsting utgör egna sektorer. Statistiken är uppdelad på yrkesgrupper, utbildningsnivå, ålder och län. Sveriges kommuner och landsting publicerar årligen könsuppdelad statistik för både kommuner och landsting bl.a. nedbruten på löneintervall, yrkeskategorier, anställningsform och sysselsättningsgrad. Dessutom redogör Medlingsinstitutet i sin årsrapport 2005 för orsakerna till löneskillnader mellan kvinnor och män.

Motionärerna anför att regeringen bör redovisa åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtas för att komma tillrätta med löneskillnaderna. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att frågan tagits upp av arbetsmarknadsutskottet i samband med behandlingen av propositionen 2005/06:155 Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken.¹ Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att regeringen avser att presentera en nationell handlingsplan för könsdiskriminerande löneskillnader och har erfarit att ansatsen kommer att vara bred och omfatta områden som direkt eller indirekt påverkar individens lön. Med en sådan ansats anser finansutskottet, i likhet med arbetsmarknadsutskottet, att man bör få en bild av hur olika diskrimineringsgrunder samverkar på arbetsmarknaden och därmed vilka åtgärder som behöver vidtas. Vidare konstaterar utskottet att regeringen senast i den ekonomiska vårpropositionen² refererar till den överenskommelse för samverkan mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, det så kallade 121-punktsprogrammet, som ingicks 2002 som bl.a. säger: *”De samverkande partierna finner det angeläget att det skapas ekonomiskt utrymme för att minska löneskillnaderna. För att klara detta och för att anställa fler kommer kommuner och landsting att ges ökade resurser för de kommande åren. Det är viktigt att arbetsmarknadens parter använder utrymmet för att höja lönerna i kvinnodominerade yrken.”* Regeringen konstaterar att kommunsektorn tillförs ytterligare resurser under de närmaste åren och aviserar att överläggningar kommer att ske

¹ Betänkande 2005/06:AU11, riksdagsskrivelse 2005/06:257.

² Proposition 2005/06:100 s. 19.

med Sveriges Kommuner och Landsting i god tid inför nästkommande avtalsförhandlingar för att klargöra förutsättningarna för att minska lönegapet mellan kvinnor och män.

I motion Fi17 (fp) framförs vidare att skrivelsen bör omfatta en redovisning av kulturinsatser i kommunsektorn. Utskottet vill framhålla att skrivelsen, utöver den samlade ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn, fokuserar på de obligatoriska verksamheterna skola, vård och omsorg. Skälet är, förutom att dessa verksamheter utgör merparten av kommunernas kostnader, att de är obligatoriska och styrs av nationella mål. Övriga verksamheter redovisas mer kortfattat och återkommer inte årligen. Utskottet anser att den balans i urvalet av redovisade verksamheter som regeringen gjort är rimlig.

Med det anförda föreslår finansutskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker motion Fi17 (fp) yrkandena 3 och 8.

Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag beträffande förutsättningar för vård och omsorg huvudsakligen med hänvisning till riksdagens behandling av motsvarande frågor under innevarande riksmöte.

Jämför reservationerna 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i *motion Fi15* dels att ett ekonomiskt stöd införs i form av kommunalt vårdnadsbidrag till föräldrar som själva väljer att stanna hemma med sina barn (yrkande 3), dels en höjning av maxtaxan som ska finansiera en satsning på kvaliteten i förskolan (yrkande 5). Dessutom vill man öka resurserna för att genomföra en särskild satsning på psykiatri (yrkande 4).

Motionärerna anmärker att regeringens nationella handlingsplan för utveckling av hälso- och sjukvården endast i mycket begränsad omfattning bidragit till en förstärkt primärvård. Satsningen har inte heller uppfyllt riksdagens krav på uppföljning och kontroll av tillförda medel till sjukvården (yrkande 7). Inom äldreomsorgen ser man bristen på utbildad personal som ett av de största problemen. Det är därför viktigt att, vid sidan om rekryteringen från gymnasier och undersköterskeprogram, möjliggöra övergångar från andra yrken med kompletterande utbildningar (yrkande 8). Samtidigt förordar motionärerna att utgångspunkten för utvecklingen inom vården och omsorgen borde vara att se och erkänna familjens och de närstående roll och funktion. Man föreslår att anhängigvårdare får rätt till praktisk och ekonomisk hjälp samt information och handledning för att fri-

villigt ta sig an uppgifter som annars skulle utföras av vårdpersonal (yrkande 9). Därutöver anser man att ytterligare medel behöver tillföras för att förstärka bidragen till frivilligorganisationer som är verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet (yrkande 11).

Centerpartiet anser i *motion Fi16* att offentligt anställda i vårdsektorn ska ges möjlighet att starta eget. Man menar att det är nödvändigt att stimulera fler privata, ideella och kooperativa alternativ i syfte att få en ökad valfrihet och mångfald inom både hälso- och sjukvården och inom äldreomsorgen (yrkande 6).

Folkpartiet liberalerna konstaterar i *motion Fi17* att kommuner med behandlingshem och vårdboenden upplevt problem med lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Då personer från andra kommuner sökt vård eller behandling i dessa kommuner har de av hemkommunen uppmanats att skriva sig i kommunen där behandlingshemmet är beläget, vilket, särskilt för små kommuner, kan leda till omfattande negativa ekonomiska konsekvenser. Motionärerna varnar för att detta på ett negativt sätt kan påverka tillgången på platser på behandlingshem och vårdboenden och anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur detta ska lösas (yrkande 6).

Socialutskottets och utbildningsutskottets yttranden

Socialutskottet konstaterar i yttrande SoU8y att beträffande de frågeställningar som tas upp i motion Fi15 (kd) yrkandena 4, 9 och 11 samt i motion Fi16 (c) yrkande 6 har likartade motionsyrkanden behandlats av socialutskottet och avstyrkts av riksdagen under innevarande riksmöte.

Merparten av de yrkanden som görs i motion Fi15 (kd) har avstyrkts av socialutskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2006.³ Beträffande frågan om särskild satsning på psykiatri och ytterligare medel till frivilligorganisationer verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet tillstyrkte socialutskottet regeringens förslag och avstyrkte motionsförslagen med motiveringen att regeringens förslag till medelsanvisning får anses väl avvägt. Även frågan om anhörigvårdares rätt till praktisk och ekonomisk hjälp m.m. och motioner i frågan väckta med anledning av budgetpropositionen togs upp av socialutskottet. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till satsningar för att förbättra och förstärka anhörigstödet.

Frågan om valfrihet i vården och mångfald i utförandet har tagits upp av socialutskottet tidigare under innevarande riksmöte vid behandling av motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2005.⁴ Socialutskottet

³ Betänkande 2005/06:SoU1, riksdagsskrivelserna 2005/06:111 och 2005/06:112.

⁴ Betänkande 2005/06:SoU17, riksdagsskrivelse 2005/06:226.

avstyrkte liknande motionsförslag bl.a. med hänvisning till utskottets tidigare behandling av regeringens proposition 2004/05:405 Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus.

Socialutskottet har inte ändrat inställning i dessa frågor och anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till dessa yrkanden.

Beträffande motion Fi15 (kd) yrkande 7 erinrar socialutskottet om Riksrevisionens styrelses redogörelse angående ökad tillgänglighet i sjukhusvården (redog. 2005/06:RRS4), som behandlades i det av riksdagen godkända betänkandet 2005/06:SoU1. I betänkandet instämde utskottet i Riksrevisionens styrelses synpunkt att tillgängligheten inom sjukhusvården bör kunna mätas och följas upp på nationell nivå så att jämförelser kan göras mellan olika sjukvårdshuvudmän. Vidare anfördes att detta bör beaktas i den fortsatta satsningen på nationell vårdgaranti och förbättrad tillgänglighet i hälso- och sjukvården. Utskottet ansåg att redogörelsen inte borde föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Socialutskottet anser med det anförda att finansutskottet bör avstyrka bifall till motion Fi15 (kd) yrkande 7.

Utbildningsutskottet behandlar i sitt yttrande UbU2y bl.a. motionsyrkande 5 i motion Fi15 (kd) om maxtaxa i barnomsorgen och satsning på kommunal barnomsorg och konstaterar att utskottet behandlat ett liknande motionsyrkande under hösten 2005 i samband med behandlingen av föregående års skrivelse från regeringen rörande utvecklingen inom den kommunala sektorn.⁵ Utskottet erinrar ånyo om att maxtaxan i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg har som främsta syfte att öka tillgängligheten för flera grupper, förbättra barnfamiljernas ekonomi, minska marginaleffekterna för barnfamiljerna samt underlätta arbetskraftsdeltagandet. Viktiga syften har också varit att begränsa avgifternas koppling till barnens närvarotid samt att minska avgiftsskillnaderna mellan kommunerna. Utskottet konstaterar vidare att reformens genomslag varit stort. Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet kan konstatera att merparten av de i motionerna väckta förslagen har behandlats under innevarande riksmöte. Finansutskottet har från sina utgångspunkter ingen anledning att göra någon annan bedömning än socialutskottet och utbildningsutskottet.

Dessutom vidhåller finansutskottet sina tidigare ställningstaganden gentemot Kristdemokraternas budgetalternativ inklusive förslaget om kommunalt vårdnadsbidrag.⁶

I motion Fi17 (fp) tas frågan om kommuner med behandlingshem och vårdboenden som upplevt problem med lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade upp (yrkande 6). Finansutskottet vill med anled-

⁵ Yttrande 2005/06:UbU1y.

⁶ Betänkandena 2004/05:FiU3, 2004/05:FiU20, 2005/06:FiU1 och 2005/06:FiU20.

ning härav framhålla det omfattande utredningsarbete som just nu pågår på området. Enligt finansutskottets uppfattning bör riksdagen inte föregripa resultatet av Regeringskansliets fortsatta arbete med denna fråga.

Med hänvisning till det anförda avstyrker finansutskottet motionerna Fi15 (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11, Fi16 (c) yrkande 6 och Fi17 (fp) yrkande 6.

Ekonomiska förutsättningar för barnomsorg, skola m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag beträffande förutsättningar för barnomsorg och skola m.m. med hänvisning till att motsvarande yrkanden behandlats av riksdagen under innevarande riksmöte.

Jämför reservation 5 (kd).

Motionen

Kristdemokraterna anser i motion *Fi15* att den rådande situationen i förskolan understryker behovet att öka valfriheten och föräldrars inflytande i barnomsorgen (yrkande 12). Kvaliteten i grundskolan och gymnasiet samt nivån på skolresultaten kan enligt motionärerna förbättras genom att mångfalden i skolutbildningen ökas så att den bättre svarar mot elevernas behov och önskemål (yrkande 13). Det handlar bl.a. om att uppgradera yrkesutbildningarna, utveckla en genuin lärlingsutbildning och införa en gymnasieexamen (yrkande 14). Motionärerna finner samtidigt att fristående skolor svarar för mycket av organisatorisk och pedagogisk förnyelse i skolväsendet. Därför bör deras ställning stärkas (yrkande 15). Samtidigt är man kritisk mot avsaknaden av en långsiktig strategi avseende vuxenutbildningen och efterlyser i stället mer permanenta former av stöd till vuxenstudierande (yrkande 16).

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet behandlar i sitt yttrande UbU2y motion Fi15 (kd) yrkandena 12–16 och konstaterar att utbildningsutskottet behandlat liknande yrkanden under hösten 2005 i samband med behandlingen av föregående års skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn.⁷ Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

⁷ Yttrande 2005/06:UbU1y.

Angående valfrihet samt föräldrars inflytande över barnomsorgen hänvisar utskottet, liksom i föregående yttrande, till sitt betänkande rörande propositionen Kvalitet i förskolan som behandlades av riksdagen under förra riksmötet.⁸ Utskottet vill även nu framhålla att valfriheten inom förskolan är väl tillgodosedd, samt att den svenska förskolan erbjuder barn en god pedagogisk och stimulerande miljö för utveckling och lärande.

Frågan om mångfalden i skolutbildningen och om de fristående skolornas ställning tas upp i utbildningsutskottets yttrande. Utbildningsutskottet konstaterar att alla elever är olika och har olika behov. Skolan måste därför möta eleverna på olika sätt och anpassa undervisningen efter varje elevs förutsättningar och behov.

Beträffande införande av en gymnasieexamen anser utbildningsutskottet att finansutskottet bör avstyrka yrkandet med hänvisning till att gymnasieexamen nyligen införts i skollagen.⁹ Lagförslaget träder i kraft den 1 januari 2007 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2007.

Frågan om vuxenutbildningen tas upp i utbildningsutskottets yttrande. Utbildningsutskottet anser i motsats till motionärerna att det finns en klar kontinuitet i satsningarna på kommunal vuxenutbildning.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med utbildningsutskottet ser finansutskottet ingen anledning att nu göra en annan bedömning i de aktuella frågorna. Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker finansutskottet motion Fi15 (kd) yrkandena 12–16.

Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag beträffande generella statsbidrag med hänvisning till arbetet som utförs i Ansvarskommittén. Förslaget om jobb- och utvecklingsgarantin avstyrks samtidigt med hänvisning till de möjligheter som redan finns inom dagens arbetsmarknadspolitiska program.

Jämför reservationerna 6 (fp), 7 (kd) och 8 (c).

Motionerna

Kristdemokraterna anser i motion *Fi15* att de generella statsbidragen till kommunsektorn bör öka utöver de medel som Socialdemokraterna anslår i vårpropositionen. Motionärerna anser att anslagen netto bör öka med 1,5 respektive 1 miljard kronor under budgetåren 2007 och 2008 (yrkande 1).

⁸ Proposition 2004/05:11, betänkande 2004/05:UbU3, riksdagsskrivelse 2004/05:126.

⁹ Proposition 2003/04:140, betänkande 2003/04:UbU13, riksdagsskrivelse 2004/05:4.

Centerpartiet pekar i *motion Fi16* på kommunernas speciella ansvar för arbetslösa ungdomar och på de risker för bidragsberoende och utslagning som ungdomar löper om arbetslösheten inte bryts. Kostnaden för arbetslöshet återspeglas inte bara i statsbudgeten utan också som en utgiftspost i den kommunala ekonomin, bl.a. i form av ökade socialbidragskostnader (yrkande 3).

Folkpartiet liberalerna framhåller i *motion Fi17* att det finns tecken som tyder på att vissa specialdestinerade bidrag styr kommuner och landsting på ett sätt som får negativa konsekvenser för kvaliteten i verksamheten. Motionärerna anser att regeringen förutsättningslöst bör utreda vilka effekter riktade statsbidrag till kommuner och landsting har på verksamheten och på vilka sätt de påverkar planeringsförutsättningar för kommuner och landsting (yrkande 4).

Folkpartiet liberalerna konstaterar vidare i motionen att kommunerna har stora och växande utgifter för socialbidrag och att socialbidrag i betydande grad går till arbetslösa. Det krävs effektiva metoder för att bryta en lång arbetslöshet och förhindra utslagning. Motionärerna föreslår därför att en jobb- och utvecklingsgaranti införs för att på olika sätt förbereda för arbetslivet (yrkande 7).

Finansutskottets ställningstagande

Frågan om effekterna av riktade specialdestinerade statsbidrag har tagits upp av finansutskottet i samband med behandlingen av regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2003.¹⁰ Motsvarande motionsyrkande avstyrktes med hänvisning till det pågående arbetet i Ansvarskommittén som har i uppdrag att analysera riksdagens och regeringens styrning av de kommunala verksamheterna med hjälp av generella respektive specialdestinerade statsbidrag. En utgångspunkt för kommitténs uppdrag är att styrning med hjälp av generella statsbidrag utgör en huvudprincip men att det kan finnas situationer när specialdestinerade statsbidrag är att föredra. Ansvarskommittén ska redovisa resultatet av sitt arbete senast den 27 februari 2007, och finansutskottet ser ingen anledning att nu föregripa kommitténs arbete.

Motionsförslaget om en jobb- och utvecklingsgaranti har tagits upp av arbetsmarknadsutskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2006.¹¹ Förslaget skulle enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning inte tillföra de arbetsmarknadspolitiska programmen något av väsentlighet. De möjligheter till olika slag av insatser som dagens ordning erbjuder är enligt utskottets mening tillräckliga. Finansutskottet delar denna bedömning.

¹⁰ Betänkande 2004/05:FiU3.

¹¹ Betänkande 2005/06:AU1, riksdagsskrivelsen 2005/06:109 och 2005/06:110.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker finansutskottet motionerna Fi15 (kd) yrkande 1, Fi16 (c) yrkande 3 och Fi17 (fp) yrkandena 4 och 7.

Finansieringsprincipen och kommunalt självstyre

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag om institutionalisering av finansieringsprincipen och stärkande av det kommunala självstyret med hänvisning till det utredningsarbete som pågår inom Ansvarskommittén.

Jämför reservation 9 (kd, c).

Motionerna

Kristdemokraterna framhåller i *motion Fi15* (yrkande 2) att kommunernas självbestämmande över riktade anslag till kommunsektorn bör öka. Genom en friare hantering av kommunernas resurstillskott kan kommunernas verksamheter utvecklas utifrån lokala behov och förutsättningar.

Centerpartiet understryker i *motion Fi16* att underfinansierade reformer är en viktig orsak till instabila planeringsförutsättningar i kommunerna. Överenskommelser mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Lands ting måste vara vägledande. Motionärerna anser att riksdagen ska besluta om att finansieringsprincipen ska gälla mellan staten och kommunsektorn och att regeringen ska överlägga om innehållet och förslag till beslut som påverkar kommuner och landsting innan budgetpropositionen presenteras för riksdagen (yrkande 1).

Vidare menar Centerpartiet i motionen att välfärden och servicen till medborgarna utvecklas bäst när det finns möjligheter till lokala och regionala lösningar, och därför anser motionärerna att det ska vara tydligt vad staten och de olika politiska nivåerna bestämmer över och vad medborgarna själv ska ta ansvar för och bestämma över. En förutsättning för detta är att den statliga maktkoncentrationen får stå tillbaka för ett ökat tvärsektorielt regionalt och lokalt inflytande (yrkande 8).

Finansutskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkanden om ökat kommunalt självbestämmande och finansieringsprincipens tillämpning har senast avstyrkts av finansutskottet i samband med behandlingen av regeringens skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn föregående år.¹² Finansutskottet konstaterade då att en väsentlig del av de frågor om den kommunala självstyrelsen, de specialdestinerade statbidragen och finansieringsprincipen som tas upp i de

¹² Betänkande 2005/06:FiU3.

nu aktuella motionerna aktualiseras inom ramen för Ansvarskommitténs uppdrag (dir. 2004:93). Finansutskottet ser ingen anledning att föregripa kommitténs arbete.

Vidare konstaterade finansutskottet att Finansdepartementet, Kommunförbundet och Landstingsförbundet kommit överens om gemensamma tillämpningsföreskrifter som är avsedda för användning vid bedömning och beredning av förslag som har ekonomiska konsekvenser för kommuner och landsting. Mot denna bakgrund anser finansutskottet att det inte finns anledning för riksdagen att göra något uttalande i frågan om finansieringsprincipen.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker finansutskottet motionerna Fi15 (kd) yrkande 2 samt Fi16 (c) yrkandena 1 och 8.

Kommunalekonomisk utjämning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag beträffande kommunalekonomisk utjämning dels mot bakgrund av riksdagens behandling under föregående riksmöte av ändringar i utjämningssystemet, dels med hänvisning till det pågående arbetet med uppföljning av systemet som infördes 1 januari 2005.

Jämför reservation 10 (m, fp, kd, c).

Motionen

Centerpartiet anför i *motion Fi16* att dagens utformning av det kommunala utjämningssystemet har uppenbara brister, är svårt att överblicka och i hög grad motverkar det kommunala självbestämmandet. Man anser att systemet ska baseras på principer som stärker det kommunala självstyret. Det ska ge likartade förutsättningar så att kommunerna kan hålla en skälig grundläggande service till medborgarna oavsett i vilken kommun de bor. Utjämningssystemet ska vidare ge incitament för ekonomisk tillväxt i hela landet (yrkande 4).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrkte motionsyrkande med motsvarande innehåll hösten 2005 med hänvisning dels till utskottets ställningstagande i samband med att ändringar i utjämningssystemet beslutades, dels till att regeringen i mars 2005 tillsatte en särskild utredare som ska följa upp systemet för kommunalekonomisk utjämning som infördes den 1 januari 2005.¹³ Finansutskottet ser ingen anledning att nu göra en ändrad bedömning.

¹³ Betänkande 2005/06:FiU3.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker finansutskottet motion Fi16 (c) yrkande 4.

Kommunala skattebaser

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag om breddade kommunala skattebaser med hänvisning till att kommunsektorns skattebas är mycket stabil och tillräckligt omfattande för att bekräfta det kommunala självstyret.

Jämför reservationerna 11 (fp), 12 (kd) och 13 (c).

Motionerna

Kristdemokraterna anser i motion *Fi15* att kommunernas självständighet kan stärkas genom att bl.a. bredda de kommunala skattebaserna. Detta sker enligt motionärerna genom partiets förslag att införa en allmän kommunal fastighetsavgift som står i relation till de kostnader kommunerna uppbär för att ge service till fastighetsägarna. Statsbudgetens anslag till kommunerna skulle i så fall kunna minskas i motsvarande mån, utan att det hotar kvaliteten i vården, skolan eller omsorgen (yrkande 6).

Centerpartiet bedömer i motion *Fi16* (yrkande 2) att den av partiet förordade inkomstskattereformen bl.a. innebär en kraftig förstärkning av kommunernas skattebas. Reformen leder enligt motionärerna till ökade disponibla inkomster för låg- och medelinkomsttagare. Med den föreslagna utformningen av jobbvadraget får kommunerna behålla en större andel av sina skatteinkomster och kan tillgodoräkna sig skatteintäkter på den ökande lönesumman. Därmed stärks skattebasen i samtliga kommuner, och beroendet av statsbidrag minskas.

Folkpartiet liberalerna framhåller i motion *Fi17* att lösningen på de strukturella problem som den kommunala sektorn kan komma att utsättas för i framtiden inte kan lösas genom höjda skatter. Det är motionärernas övertygelse att det ytterst är en växande skattebas som långsiktigt garanterar den kommunala sektorn en ekonomi som gör det möjligt att lösa det kommunala uppdraget och att den politik partiet redovisar som innebär förbättrade villkor för företagande och sysselsättning leder till ökad ekonomisk tillväxt (yrkande 1).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om kommunernas skattebaser, senast hösten 2005 i samband med behandlingen av regeringens skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn föregående år.¹⁴ Finansutskottet konstaterade att kommunsektorns skatteintäkter är den

helt dominerande inkomstkällan för såväl kommuner som landsting. Även vid internationella jämförelser har Sveriges kommuner och landsting en stor andel av sin finansiering från egna skatteinkomster. Detta förhållande gäller fortfarande. Enligt utskottets mening var kommunsektorns skattebas mycket stabil och tillräckligt omfattande för att bekräfta det kommunala självstyret. Finansutskottet har inte ändrat ståndpunkt i frågan.

Beträffande motionsyrkandet i motion Fi15 (kd) om en kommunal fastighetsavgift anser finansutskottet, i enlighet med sina tidigare ställningstaganden¹⁵, att en allmän kommunal fastighetsavgift inte bör vara grunden för breddade skattebaser. Förslaget innebär att småhusägare med fastigheter taxerade till mindre än 280 000 kr får ökade kostnader och innebär också kraftiga omfördelningseffekter av förmögenhetsvärden. Dessutom förutsätter Kristdemokraternas förslag att statsbidragen sänks med ett belopp som motsvarar avgiften, vilket innebär att alla kommuner som väljer att ta ut en lägre avgift skulle förlora ekonomiskt.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker finansutskottet motionerna Fi15 (kd) yrkande 6, Fi16 (c) yrkande 2 och Fi17 (fp) yrkande 1.

Kommunernas pensionsåtaganden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag beträffande åtgärder om kommunernas oredovisade pensionsskulder med hänvisning till gällande regler för god ekonomisk hushållning och det arbete i frågan som pågår i kommunsektorn.

Jämför reservation 14 (fp).

Motionen

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Fi17* att regeringen återkommer med förslag om åtgärder om hur kommunernas oredovisade pensionsskulder långsiktigt ska lösas (yrkande 2). Motionärerna varnar för att den kommunala sektorns oredovisade pensionsskuld och åtaganden, som år 2005 sammanlagt uppgick till 250 miljarder kronor, kan riskera att tränga undan förutsättningarna för att bedriva kommunal kärnverksamhet. Det är nödvändigt att redan nu se hur den kommunala sektorns oredovisade pensionsåtaganden ska hanteras för att inte hela skulden ska föras över på kommande generationer. Det kan antas att ett antal kommuner och landsting inte fullt ut lyckas finansiera sina oredovisade åtaganden. Motionärerna avvisar att dessa åtaganden övervältras på andra kommuner genom någon form av kommunal utjämning.

¹⁴ Betänkande 2005/06:FiU3.

¹⁵ Senast i betänkande 2004/05:FiU20.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har behandlat frågan om kommunernas pensionsåtaganden senast hösten 2005¹⁶. Utskottet avstyrkte motionsförslag om en utredning av regler beträffande kommunernas pensionsavsättningar med hänvisning till de av riksdagen under föregående riksmöte beslutade reglerna om redovisning av mål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning i kommuner och landsting. Dessutom noterade finansutskottet att det för närvarande förs en diskussion i kommunsektorn om hur man på bästa sätt ska kunna hantera kostnaderna avseende pensionsskulden. Utskottet finner, mot den bakgrunden, inte anledning att begära att regeringen föreslår ytterligare åtgärder.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker finansutskottet motion Fi17 (fp) yrkande 2.

Insatser för personer med funktionshinder

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärernas förslag om översyn av LSS-regelverket och förändring av det ekonomiska ansvaret för verksamheten med hänvisning till det pågående utredningsarbete som genomförs inom Assistanskommittén och av den särskilde utredare som genomför en översyn av finansieringssystemet inom LSS.

Jämför reservation 15 (m, kd, c).

Motionerna

Kristdemokraterna påpekar i *motion Fi15* att brister i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har påtalats av både brukare och huvudmän. Deras erfarenheter har visat på otydligheter i definitioner av såväl personkretsen som vissa insatser. Därutöver finns tydliga brister i regelverket som bör ses över. Mot denna bakgrund anser motionärerna att effekterna av LSS bör analyseras och utvärderas. Utgångspunkten för en översyn bör vara att rättighetslagstiftningen bibehålls som sådan och att staten i framtiden ska ta över kostnadsansvaret för LSS (yrkande 10).

Centerpartiet understryker i *motion Fi16* vikten av reformen av stöd och service till vissa funktionshindrade enligt LSS. Motionärerna konstaterar att kostnaderna för LSS-verksamheten kraftigt skjutit i höjden, samtidigt som utjämningsystemet uppvisar stora brister. Detta har inneburit en orimlig ekonomisk belastning för vissa kommuner, medan andra fått väsentligt mer resurser än det reella behovet. Vid sidan av ekonomiska svårigheter för många kommuner medför den kommunala hanteringen av LSS

¹⁶ Betänkande 2005/06:FiU3.

även ett hot mot individers integritet. Dessa förhållanden föranleder en översyn av huvudmannaskapet och ett eventuellt statligt finansieringsansvar av LSS-verksamheten. I översynen bör man enligt motionärerna eftersträva att hanteringen av LSS blir acceptabel för de berörda personerna ur såväl ett kvalitets- som ett integritetsperspektiv (yrkande 5).

Folkpartiet liberalerna anser i *motion Fi17* att regeringens särskilda utredare som har i uppgift att följa upp och se över utjämningsystemet avseende LSS-verksamhet även ska ges i uppdrag att föreslå hur ett helstatligt ekonomiskt ansvar för LSS-lagstiftningen bör vara utformat (yrkande 5). Motionärerna betonar vikten av att garantera de ekonomiska villkoren för LSS-lagstiftningen och att en likvärdighet vad gäller de funktionshindrades rättigheter upprätthålls över landet. Samtidigt konstaterar man att det råder ett utbrett missnöje bland landets kommuner med hur finansieringen av LSS är organiserad och hur det nuvarande utjämningsystemet fungerar.

Finansutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden med liknande innehåll har tagits upp av finansutskottet senast hösten 2005. Finansutskottet avstyrkte förslagen i motionerna mot bakgrund av det omfattande utredningsarbete som just nu pågår på området.¹⁷

Utskottet noterar att Assistanskommittén ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2007 (dir. 2005:66). Vidare beslutade regeringen den 26 januari 2006 att tillsätta en särskild utredare för att genomföra en översyn av finansieringssystemet inom LSS (dir. 2006:15). Utredaren beräknas avsluta sitt arbete den 1 juni 2007. Finansutskottet ser inget skäl att föregripa utredningarnas arbete.

Beträffande frågan om helstatligt ekonomiskt ansvar för LSS-lagstiftningen vill finansutskottet vidare erinra om att socialutskottet under hösten 2005 tog ett utskottsinitiativ. Socialutskottet föreslog att Assistanskommittén genom tilläggsdirektiv ges i uppdrag att analysera och redovisa för- och nackdelar med ett samlat kostnadsansvar och ansvar för en och samma huvudman, staten, avseende personlig assistans. Riksdagen beslutade i enlighet med socialutskottets förslag¹⁸. Beredning av tilläggsdirektiv pågår för närvarande i Regeringskansliet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker finansutskottet motionerna Fi15 (kd) yrkande 10, Fi16 (c) yrkande 5 och Fi17 (fp) yrkande 5.

¹⁷ Betänkande 2005/06:FiU3.

¹⁸ Betänkande 2005/06:SoU7, riksdagsskrivelse 2005/06:5.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn, punkt 1 (fp)

av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om innehållet i skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 3 och 8 samt lägger skrivelse 2005/06:102 till handlingarna.

Ställningstagande

Regeringens skrivelse visar att det under 2000-talet knappast hänt något vad gäller löneskillnader mellan kvinnor och män inom den landstingskommunala sektorn. Liknande situation råder i statlig sektor och inom privat näringsliv. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män kvarstår i huvudsak oförändrade. Vi anser att det är önskvärt att regeringen fortsättningsvis på ett mer omfattande sätt för riksdagen redovisar löneskillnader mellan kvinnor och män inom den kommunala sektorn. En sådan redovisning borde innehålla mer omfattande förklaringar till kvarstående löneskillnader samt åtgärder som stat, kommuner och landsting vidtagit eller är på väg att vidta för komma till rätta med skillnaderna.

Vi anser också att skrivelsen vid genomgången av kommunal verksamhet borde redovisa utvecklingen inom kultursektorn och närliggande aktiviteter. Ett skäl att redovisa utvecklingen av mindre och icke lagreglerade sektorer är att det inte sällan krävs ökade statsbidrag när det står klart att kommuner och landsting har minskat sina insatser inom sådana områden. Det kan t.ex. gälla bidrag till idrott och folkbildning. Andra verksamheter som borde redovisas är utvecklingen inom biblioteksområdet och skolbiblioteken, förekomsten av kultur- och musikskolor samt kulturinsatser inom sjukvård och äldreomsorg. Inom de senare delarna har kulturen visat sig ha positiva effekter både mentalt och fysiskt. Det hade också varit värdefullt att få en övergripande redovisning av kulturinsatserna i skolan.

Vad vi här anført om innehållet i skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi17 (fp) yrkandena 3 och 8.

2. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg, punkt 2 (fp)

av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 6 och avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11 samt

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi vill erinra om att kommuner med behandlingshem, både egna och i enskild regi, utsätts för ekonomiska påfrestningar till följd av att denna service tillhandahålls i kommunen. Då personer sökt vård eller behandling vid behandlingshem i dessa kommuner har de av sin hemkommun uppmanats att skriva sig i den kommun där behandlingshemmet eller vårdboendet är beläget. Inte sällan är värdkommunerna mindre kommuner där oväntade utökade ekonomiska åtaganden av detta slag kan få omfattande negativa konsekvenser. Detta riskerar att på ett negativt sätt påverka tillgången på platser på behandlingshem och vårdboenden och leder ytterst till försämrade möjligheter till vård och behandling för enskilda personer. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur detta ska lösas.

Vad vi här anført om ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi17 (fp) yrkande 6 och avslår motionerna Fi15 (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11 samt Fi16 (c) yrkande 6.

3. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg, punkt 2 (kd)

av Mats Odell (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11 samt

avslår motionerna

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 6 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 6.

Ställningstagande

För att barnens behov av omsorg och trygghet i samhället ska tillgodoses krävs en familjepolitik som anpassar sig till de enskilda människornas önskemål och familjernas olika behov. Målet är att hitta modeller för valfrihet och mångfald som skapar bästa förutsättningar för barn och föräldrar. I Socialdemokraternas Sverige har stora resurser ensidigt satsats på de familjer som velat och kunnat få del av den offentliga barnomsorgen. Därigenom har i praktiken det offentliga tagit över många av de beslut som familjerna själva borde fatta. De som på hel- eller deltid vill sköta barnomsorgen på egen hand eller vill ha en annan lösning har ofta mycket svårt att förverkliga sin önskan. Alla barn måste ges rätt att få del av kommunernas stöd till barnomsorg. Kristdemokraterna anser därför att kommunerna ska ha skyldighet att erbjuda ekonomiskt stöd, inte bara till barn i förskolan utan också till de föräldrar som själva tar hand om sina barn. Detta förverkligas genom att ett kommunalt vårdnadsbidrag införs fr.o.m. den 1 juli 2007.

Kristdemokraterna förordar en satsning på kvaliteten i förskolan. Denna finansieras fullt ut genom att kommunerna får ta ut en högre maxtaxa på kommunal barnomsorg. Antalet barn per förskolegrupp ökade efter införandet av maxtaxan. Eftersom regeringens satsning var underfinansierad ledde detta till större barngrupper med försämrad kvalitet som följd.

Bristerna inom den psykiatriska vården i Sverige har debatterats häftigt under de senaste åren. Ett antal brutala våldsbrott har fäst uppmärksamheten på de stora grupper av psykiskt sjuka människor som inte får vård och i vissa fall tillåts utgöra en fara för sig själva och andra. Regeringen har tillkallat en särskild psykiatrisamordnare. Psykiatrisamordnaren har gjort en större genomgång av brister och behov inom den psykiatriska vården och föreslagit statliga resurstillskott som ökas successivt under en åttaårs-

period. Regeringens satsning på den psykiatriska vården innehåller dock inte en tillräckligt tydlig viljeinriktning och inga långsiktiga målsättningar. Det behövs en tydligare politisk markering som lyfter fram de psykiskt sjukas behov av god vård och omsorg. Ett statligt resurstillskott utöver den socialdemokratiska regeringens tillskott är nödvändigt. Satsningen bör i allt väsentligt bygga på de förslag som psykiatrisamordnaren lämnat, men som regeringen inte hört sammat.

I skrivelsen framträder en positiv bild av sjukvården. Regeringen undviker dock många av de problem och brister som borde redovisas. Utvecklingen inom hälso- och sjukvården har bl.a. inneburit att antalet vårdplatser nästan halverats på tio år och att vårdtiderna minskat kraftigt. Utvecklingen försvaras av den socialdemokratiska regeringen som en naturlig och helt nödvändig förändring till följd av de medicinska framstegen och den ekonomiska resursbristen – men det sker till priset av dålig tillgänglighet, större otrygghet och sämre vård. Den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården har haft svårt att uppnå de positiva effekter som regeringen utlovat. Detta innebär ett fortsatt personligt lidande för de människor som väntar på behandling och kostar samtidigt samhället pengar i uteblivna skatteintäkter och utgifter för inkomstbortfall. Tillförda resurser har endast i mycket begränsad omfattning bidragit till en förstärkt primärvård. Sveriges Kommuner och Landsting har i en första uppföljning från det att vårdgarantin trädde i kraft funnit att antalet patienter som väntar på en behandling minskat och att de som väntat mer än 90 dagar nästan har halverats sedan i höstas. Detta är glädjande besked, men det är långt kvar till dess att vårdgarantin fungerar i hela landet.

Utvecklingen inom vården och omsorgen har medfört att anhöriga fått ta ett ökat ansvar för de äldres vård och omsorg. Men det går inte att lägga omsorgsansvar på de anhöriga utan att ge dem tillräckligt stöd och tillräckliga resurser. Den självklara utgångspunkten borde vara att se och erkänna familjens och de närståendes roll och funktion i vården av äldre, sjuka eller funktionshindrade. Arbetet måste ta sin utgångspunkt i att anhörigvårdare har rätt till praktisk och ekonomisk hjälp, information och handledning för att frivilligt kunna ta sig an uppgifter som annars skulle utföras av vårdpersonal med flera års utbildning.

Bristen på utbildad vårdpersonal är ett av de största problemen inom äldreomsorgen. Rekryteringen till vårdrutorna inom äldreomsorgen måste inte uteslutande ske från gymnasiernas undersköterskeprogram. Minst lika viktigt är att möjliggöra övergångar från andra yrken med kompletterande utbildningar.

Över en lång period har kostnaderna för socialtjänstens missbrukarvård skurits ned. Både institutionsvård och öppenvårdsinsatser minskar. Det finns en brist på avgiftningsplatser, psykiatrisk vård, eftervård och samordning. Problemen inom missbrukarvården har varit kända under lång tid. Regeringen har nu avsatt ytterligare resurser till missbrukarvården. Det är mycket välkommet och kan förhoppningsvis innebära förbättringar av miss-

brukarvården. Men mot bakgrund av de stora behov som finns och de besparingar som gjorts behövs dock mer kraftfulla och långsiktiga åtgärder för att stävja utvecklingen av narkotikamissbruket. Medel bör tillföras i syfte att förstärka bidragen till frivilligorganisationer som är verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet.

Vad jag här anfört om ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi15 (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11 samt avslår motionerna Fi16 (c) yrkande 6 och Fi17 (fp) yrkande 6.

4. Ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg, punkt 2 (c)

av Roger Tiefensee (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 6 och avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11 samt

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi i Centerpartiet anser att de äldre som behöver omsorg och boende måste ges bättre möjligheter att välja formerna för sin omsorg. En fritt-val-reform behövs liksom kraftigt sänkt pris på hushållsnära tjänster efter mönster från bl.a. Finland. Dessutom måste de offentligt anställda inom vårdsektorn ges möjlighet att starta eget. Vi vill öppna för entreprenörer i äldreomsorgen. För att få en ökad valfrihet och mångfald inom såväl hälso- och sjukvården som äldreomsorgen är det nödvändigt att stimulera fler privata, kooperativa och ideella alternativ.

Vad jag här anfört om ekonomiska förutsättningar för vård och omsorg bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi16 (c) yrkande 6 och avslår motionerna Fi15 (kd) yrkandena 3–5, 7–9 och 11 samt Fi17 (fp) yrkande 6.

5. Ekonomiska förutsättningar för barnomsorg, skola m.m., punkt 3 (kd)

av Mats Odell (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekonomiska förutsättningar för barnomsorg, skola m.m. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 12–16.

Ställningstagande

Jag anser att regeringens skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn visar på regeringens snäva syn på barnomsorgen. Regeringens mål är att alla barn så tidigt som möjligt ska in i den kommunala förskolan för att få del av den undervisning som bedrivs där. Kristdemokraterna vägrar att acceptera en institutionaliserad syn på barnomsorgen, utan vill bejaka en mångfald där föräldrarnas val står i centrum. Det är särskilt viktigt att föräldrarna själva kan bestämma över sin situation, och att det finns alternativ till den kommunala barnomsorgen.

Skolan i dag präglas av ett kollektivistiskt tänkande där alla elever ska lära sig ungefär lika mycket på ungefär samma tid. I stället för att stödja en positiv skolutveckling har Socialdemokraterna genom att ständigt ge kommunerna och skolorna för små resurser, genom att detaljreglera och statligt styra varje enskild skolas utveckling, genom att sätta gruppen före individen, genom att undergräva familjens betydelse och genom att förhindra utvecklingen av mångfald inom skolväsendet orsakat de brister vi ser på många håll i dag. Det gäller framför allt ordningen i klassrummen, men även den sjunkande trenden när det gäller elevernas resultat.

Resultatet i gymnasieskolan är bekymmersamt. Från högskolor och universitet vittnas om de alltmer urvattnade kunskaperna som gymnasieeleverna tar med sig till den högre utbildningen. Det är dags att bl.a. upgradera yrkesutbildningarna och utveckla en genuin lärlingsutbildning, införa en gymnasieexamen samt göra historia till kärnämne. Det är bra att regeringen och dess stödpartier efter många års motstånd ställt sig bakom dessa tankar. Tyvärr bestod gymnasiepropositionen av ett lappande och lagande i stället för de reformer som krävs för att höja kunskapsnivån och hindra utslagning av elever.

Jag delar inte regeringens farhågor om att fristående skolor ökar segregationen. För det första är inte fristående skolor enbart ett komplement till kommunala skolor, utan både fristående och kommunala skolor är var för

sig viktiga delar av skolväsendet. Fristående skolor är inte skolväsendets B-lag, snarare kommer mycket av organisatorisk och pedagogisk förnyelse just från fristående skolor.

Regeringens politik när det gäller de vuxnas utbildning präglas av ryckighet och temporära stöd. Jag anser att regeringens tilltro till olika tillfälliga stödformer för vuxenstudier utgör ett av de stora problemen inom vuxenutbildningen. Kristdemokraterna är kritiska till avsaknaden av långsiktig strategi inom vuxenutbildningen och finner det troligt att regeringens mål inom detta område inte kommer att uppnås.

Vad jag här anfört om ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet inom barnomsorg, skola m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringens till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi15 (kd) yrkandena 12–16.

6. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, punkt 4 (fp)

av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 4 och 7 samt avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 1 och

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 3.

Ställningstagande

De specialdestinerade statsbidragen utgör ett betydande bidrag till den kommunala sektorns ekonomi. Det är därför oerhört viktigt att syftena med dessa statsbidrag nås. Det finns tecken som tyder på att vissa specialdestinerade bidrag styr kommuner och landsting på sätt som får negativa effekter för kvaliteten i verksamheten.

Ett exempel på detta är regeringens bidrag till mer personal i skolor och fritidshem. Detta bidrag tycks ha fått som effekt att en stor del av de nyanställda som tillkommit i svenskt skolväsende mellan 2000 och 2003 saknar pedagogisk utbildning. Det är därför föga förvånande att Riksrevisionen i sin rapport RiR 2005:9 "Statens bidrag för att anställa mer personal i skolor och fritidshem" konstaterar att det inte går att säga om bidraget på 10,5 miljarder kronor lett till bättre resultat i skolan. Däremot pekar Riks-

revisionen på att bidragen krävt en omfattande administration. Riksrevisionsens rapport visar på ett av många problem som är förknippade med riktade statsbidrag till kommuner och landsting.

Det finns anledning att förutsättningslöst utreda vilka effekter riktade statsbidrag till kommuner och landsting har på verksamheten och på vilka sätt de påverkar planeringsförutsättningarna för kommuner och landsting.

Vidare har kommunerna stora och växande utgifter för försörjningsstöd och socialbidrag. I betydande grad går socialbidrag till arbetslösa. För att få ned arbetslösheten är det viktigt att arbetslösa står till arbetsmarknadens förfogande och söker jobb. Vi vill införa en jobb- och utvecklingsgaranti. Syftet är att med effektiva metoder så snabbt som möjligt föra arbetslösa ut på arbetsmarknaden. Jobb- och utvecklingsgarantin ska på olika sätt förbereda för arbetslivet. Däri kan ingå kortare kompletterande utbildningar, praktik och en del samhällsnyttiga insatser. Passivitet ska ersättas med aktivitet. Alla de som deltar i den av oss föreslagna jobb- och utvecklingsgarantin och som i dag hänvisas till socialbidrag får rätt till en fast ersättning som motsvarar arbetslöshetsförsäkringens grundbelopp. Den som inte vill delta mister rätten till ersättning.

Vad vi här anfört om ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi17 (fp) yrkandena 4 och 7 samt avslår motionerna Fi15 (kd) yrkande 1 och Fi16 (c) yrkande 3.

7. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, punkt 4 (kd)

av Mats Odell (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 1 och avslår motionerna

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 3 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 4 och 7.

Ställningstagande

Vi kristdemokrater anser att kommunsektorn behöver ett ekonomiskt tillskott utöver de medel som Socialdemokraterna anslår i vårpropositionen. Resursförstärkningar är nödvändiga för att åstadkomma bättre kvalitet i förskolan och förbättringar inom psykiatrin. De områden som vi särskilt

kommer att prioritera är äldreomsorgen och sjukvården. Sammantaget anslås 9,7 miljarder kronor brutto för nya satsningar under 2007 och 2008, vilket innebär att inklusive regeringens indragna satsningar och neutraliseringar ökas anslaget med 1,5 miljarder respektive 1 miljard kronor under budgetåren 2007 och 2008.

Vad jag här anfört om ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi15 (kd) yrkande 1 och avslår motionerna Fi16 (c) yrkande 3 och Fi17 (fp) yrkandena 4 och 7.

8. Allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet, punkt 4 (c)

av Roger Tiefensee (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om allmänna ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 3 och avslår motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 1 och

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 4 och 7.

Ställningstagande

Varje dag är det över en miljon svenskar som av olika anledningar inte går till ett arbete. Detta utanförskap tär på familjeekonomin, men ställer också krav på den kommunala ekonomin. Arbetsmarknaden måste reformeras så att fler människor kommer i arbete. Kostnader för arbetslöshet, långtidssjukskrivning och förtidspensioner är inte enbart utgiftsposter i statsbudgeten, utan kostnaderna återspeglas även i den kommunala ekonomin, bl.a. i form av ökade socialbidragskostnader. Trots rådande högkonjunktur har vi 170 000 arbetslösa ungdomar, och kommunerna har ett speciellt ansvar för dessa ungdomar. Studier visar att ungdomar, som knappt etablerat sig på arbetsmarknaden, löper en större risk att bli bidragsberoende och utslagna om inte arbetslösheten bryts. Grunden för att bryta ungdomsarbetslösheten är att skapa förutsättningar för nya jobb samt att göra ungdomar mer attraktiva på arbetsmarknaden.

Vad jag här anfört om ekonomiska förutsättningar för kommunal verksamhet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi16 (c) yrkande 3 och avslår motionerna Fi15 (kd) yrkande 1 och Fi17 (fp) yrkandena 4 och 7.

9. Finansieringsprincipen och kommunalt självstyre, punkt 5 (kd, c)

av Mats Odell (kd) och Roger Tiefensee (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om översynen av finansieringsprincipen och kommunalt självstyre. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 2 och

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkandena 1 och 8.

Ställningstagande

Den av riksdagen antagna finansieringsprincipen innebär att statliga beslut som medför nya kostnader eller minskade inkomster för kommuner och landsting ska finansieras av staten. Det innebär att ett statligt reformbeslut som direkt eller indirekt påverkar den kommunala ekonomin ska medföra en förändring av nivån på det generella statsbidraget. Många avsteg har emellertid gjorts från finansieringsprincipen sedan den började tillämpas 1993. Kommuner och landsting har inte fått full kompensation via statsbidrag för att täcka kostnader för nya uppgifter. Inte heller har alla förslag som indirekt påverkat den kommunala ekonomin reglerats enligt finansieringsprincipen.

Vi anser att finansieringsprincipen som den nu tillämpas har betydande brister. Kompensation till kommunerna utgår med belopp som beräknas när reformen införs. Om sedan kostnaderna för reformen stiger kompenseras kommunerna inte för detta. Enligt vår mening ska finansieringsprincipen tillämpas så att den som fattar beslut om kostnadshöjande reformer också ska stå för deras kostnader. Vi förordar därför att fasta normer införs i relationen mellan kommunsektorn och staten inom ramen för finansieringsprincipen. För att stärka det kommunala självstyret bör denna princip lagfästas, institutionaliseras och ges ett mer preciserat innehåll.

Det kommunala självstyret kan inte stärkas utan tydliga och avgränsade bestämmelser om den kommunala beslutskompetensen. Vi anser därför att relationerna mellan stat och kommuner samtidigt måste göras betydligt klarare på sådana områden som bl.a. bidragssystem och kommunernas resurser. De specialdestinerade bidragen får enligt vår mening inte låsa kommunerna vid verksamheter och system. De får inte heller förhindra nödvändig effektivisering och motverka långsiktig planering. Därför bör de riktade statsbidragen omvandlas till generella bidrag för att motverka statlig styrning och främja långsiktig ekonomisk planering i kommunerna. När varje kommun och landsting kan utgå från sina behov och förutsättningar

för att avgöra på vilket sätt resurserna bäst ska användas ökar möjligheten till ett bättre resursutnyttjande och en god hushållning med gemensamma medel i hela ekonomin.

Det som vi har anfört om översynen av finansieringsprincipen och kommunalt självstyre bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna Fi15 (kd) yrkande 2 och Fi16 (c) yrkandena 1 och 8.

10. Kommunalekonomisk utjämning, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Mikael Odenberg (m), Karin Pilsäter (fp), Mats Odell (kd), Gunnar Axén (m), Roger Tiefensee (c), Tomas Högström (m) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunalekonomisk utjämning. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 4.

Ställningstagande

Det kommunala skatteutjämningsystemet ska utjämna skillnader i skattekraften och kostnadsutjämningsystemet de strukturella skillnaderna. Skatteutjämningsystemet ska baseras på principer som stärker det kommunala självstyret. Det ska också ge förutsättningar för likartade förutsättningar för att kunna hålla en skälig grundläggande service till medborgarna, oavsett i vilken kommun de är bosatta. Utjämningsystemet ska också ge incitament för ekonomisk tillväxt i hela landet och stimulera ökade skattebaser. Dagens utformning av utjämningsystemet har uppenbara brister. Det är svårt att överblicka och motverkar i hög grad det kommunala självbestämmandet.

Vad vi här anfört om kommunalekonomisk utjämning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen delvis motion Fi16 (c) yrkande 4.

11. Kommunala skattebaser, punkt 7 (fp)

av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunala skattebaser. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 6 och 2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 2.

Ställningstagande

I regeringens skrivelse målas en ljus bild av den kommunala sektorns ekonomiska utveckling. Denna positiva utveckling kan i första hand tillskrivas en god konjunktur och kan därför vara av tillfällig karaktär. Vid ett flertal tillfällen har det pekats på en rad underliggande problem när det gäller den framtida ekonomiska utvecklingen inom den kommunala sektorn. Demografiska faktorer, ett allt senare inträde på arbetsmarknaden, en fortsatt låg reell pensionsålder, alltför många personer som står utanför den ordinarie arbetsmarknaden och ett stort antal långtidssjukskrivna innebär ett minskat skatteunderlag och i många fall också ökade utgifter för landsting och kommuner.

Skattehöjningar är inte en möjlig väg ur situationen. Kraftiga skattehöjningar skulle minska den ekonomiska tillväxten och därmed också försämra den kommunala sektorns ekonomiska förutsättningar. Alltför kraftiga skattehöjningar riskerar att urholka stödet för de offentligt finansierade och gemensamma välfärdstjänsterna som kommuner och landsting ansvarar för. Det är vår övertygelse att det ytterst är en växande skattebas som långsiktigt garanterar den kommunala sektorn en ekonomi som gör det möjligt att lösa det kommunala uppdraget. Vi har i motioner redovisat en politik som innebär förbättrade villkor för företagande och sysselsättning. I denna politik ingår förslag om att skatter som är skadliga för näringsliv och företagare sänks eller avskaffas. Där finns också förslag om reformering av krångliga regelverk och särskilda satsningar på landets småföretagare.

Vad vi här anfört om kommunala skattebaser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi17 (fp) yrkande 1 och avslår motionerna Fi15 (kd) yrkande 6 och Fi16 (c) yrkande 2.

12. Kommunala skattebaser, punkt 7 (kd)

av Mats Odell (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunala skattebaser. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 6 och
avslår motionerna
2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 2 och
2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi kristdemokrater anser att kommunernas beroende av omfördelning av statliga medel på längre sikt bör minska. Förutom att ge grogrund för verklig tillväxt i skatteunderlaget kan detta ske genom att staten i större mån än tidigare låter kommunerna själva disponera över de skattemedel som deras invånare genererar. I detta avseende spelar förstås det kommunala utjämningsystemet och effekten av nuvarande grundavdrag in.

Kommunernas självständighet kan också stärkas genom att de kommunala skattebaserna breddas. Förslaget att införa en allmän kommunal fastighetsavgift, som står i relation till de kostnader kommunerna har för att ge service till fastighetsägarna, är ett sådant förslag som stärker den kommunala självfinansieringen. Det ger också möjlighet åt staten att minska anslagen till kommunerna i motsvarande mån, utan att det hotar kvaliteten i vården, skolan eller omsorgen om våra barn och gamla.

Detta förslag går också helt i linje med vad kommunerna själva har uttryckt önskemål om, bl.a. i den skattebasutredning som Kommunförbundet presenterade för ett antal år sedan, nämligen att få växla bort delar av statsbidragen mot att de själva får förfoga över en ökad andel av inkomster och avgifter.

Vad jag här anfört om kommunala skattebaser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi15 (kd) yrkande 6 och avslår motionerna Fi16 (c) yrkande 2 och Fi17 (fp) yrkande 1.

13. Kommunala skattebaser, punkt 7 (c)

av Roger Tiefensee (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunala skattebaser. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 6 och 2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1.

Ställningstagande

Kommunerna har det största ansvaret för åtaganden och tar samtidigt ut en väsentlig andel av människors inkomster för detta – skatteintäkter som mer än väl borde betala de kostnader som kommunerna har. Problemet är att framför allt grundavdrag men även andra avdrag räknas bort från den kommunala skattebasen. Kommunerna kompenseras, men eftersom statsbidragen är i nominella termer och räknas upp i takt med lönesummorna sker på sikt en urgröpning av kommunernas ekonomi.

Vi i Centerpartiet vill bredda kommunernas skattebas och göra dem mer självständiga gentemot staten. En inkomstskattereform bör genomföras för att främst öka konsumtionsutrymmet för låg- och medelinkomsttagarna och undanröja margineffekter för dessa inkomstgrupper. Med utformningen av jobbavdraget i form av en skatterabatt samtidigt som grundavdraget omvandlas till en skatterabatt får kommunerna behålla en väsentligt större andel av sina skatteinkomster och kan dessutom tillgodoräkna sig skatteintäkter av den ökande lönesumman.

När grundavdraget omvandlas till en skatterabatt minskas också belastningen på det kommunala utjämningsystemet. Med vårt inkomstskatteförslag skulle kommuner och landsting med en skattekraft som överskrider den garanterade få betala en lägre avgift, och kompensationsgraden kan således sänkas för den överskjutande delen.

Vad jag här anfört om kommunala skattebaser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi16 (c) yrkande 2 och avslår motionerna Fi15 (kd) yrkande 6 och Fi17 (fp) yrkande 1.

14. Kommunernas pensionsåtaganden, punkt 8 (fp)

av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunernas pensionsåtaganden. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2.

Ställningstagande

Den kommunala sektorns oredovisade pensionsskulder eller ansvarsförbindelser uppgick år 2005 till sammanlagt 250 miljarder kronor och räknas successivt upp eftersom de är värdesäkrade. Någon risk att inte få ut sin kommunala pension föreligger egentligen inte. Risker är i stället att kom-

munernas pensionsutbetalningar till följd av den kommunala sektorns oredovisade pensionsskuld och åtaganden kan riskera att tränga undan de ekonomiska förutsättningarna att bedriva kommunal kärnverksamhet.

För en del kommuner utgör inte de oredovisade pensionsskulderna något större problem. Andra kommuner har på olika sätt redan nu vidtagit åtgärder för att komma till rätta med sina oredovisade pensionsskulder. Det kan ske genom att man redan nu löser in delar av pensionsskulden, väljer försäkringslösningar och satsar på extern kapitalförvaltning. Alltför många politiker inom kommun och landsting har dock svårt att hantera den kommunala oredovisade pensionsskulden. Det är lätt att avstå från att ta itu med problem som inte kräver en omedelbar lösning.

De kommuner som redovisar högst pensionsskuld per invånare är ofta utflyttningskommuner med en allt högre medelålder bland sina invånare. Dessa kommuner riskerar att få än större problem då allt färre yrkesverksamma ska försörja de kommunala välfärdstjänsterna. Inom inte alltför lång tid kan en rad kommuner och landsting stå inför djupa ekonomiska problem till följd av de oredovisade pensionsåtagandena. Det är därför enligt vår mening nödvändigt att redan nu börja se på hur den kommunala sektorns oredovisade pensionsåtaganden ska klaras av om inte hela pensionsskulden ska föras över till kommande generationer och hota kommunala kärnverksamheter.

Vi anser att kommuner och landsting ska stimuleras att i god tid vidta åtgärder som så långt det är möjligt innebär att man kan finansiera sina pensionsåtaganden utan att det går ut över kommunal kärnverksamhet.

Trots detta är det rimligt att anta att ett antal kommuner och landsting inte fullt ut lyckas med att finansiera sina oredovisade pensionsåtaganden. Folkpartiet avvisar att dessa åtaganden vältras över på andra kommuner genom någon form av kommunal utjämning eller på annat sätt. Skälet är dels att det inte i tillräcklig utsträckning stimulerar kommuner att i tid vidta nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med sina pensionsåtaganden, dels att det är orättvist gentemot de kommuner som vidtagit sådana åtgärder. Vår uppfattning är att kommuner som inte fullt ut klarar av att åtgärda sina pensionsåtaganden på lämpliga sätt ska ges möjligheter och villkor att göra detta inom ramen för den egna ekonomin. Regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen om hur kommunernas oredovisade pensionsåtaganden långsiktigt ska lösas i enlighet med vad som anförts ovan.

Vad vi här anför om kommunernas pensionsåtaganden bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fi17 (fp) yrkande 2.

15. Insatser för personer med funktionshinder, punkt 9 (m, kd, c)

av Mikael Odenberg (m), Mats Odell (kd), Gunnar Axén (m), Roger Tiefensee (c) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en översyn av effekterna av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 10 och 2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 5 och avslår motion 2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 5.

Ställningstagande

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) reglerar samhällets skyldigheter att ge olika former av stöd till psykiskt och fysiskt funktionshindrade. Denna lagstiftning är helt avgörande för många funktionshindrade personers möjligheter till självständighet, livskvalitet och inflytande i samhället. Vi kan dock konstatera att alltsedan lagen trädde i kraft 1994 har många invändningar framförts gällande lagens utformning och tillämpning. Brister i LSS har påtalats av både brukare och huvudmän. Erfarenheterna har visat på otydligheter i definitioner av såväl personkretsen som vissa insatser. Därutöver finns andra tydliga brister i regelverket som behöver åtgärdas.

Vi anser att det nu, drygt tio år efter det att lagen trädde i kraft, är viktigt att analysera och utvärdera effekterna av lagstiftningen. Den pågående översynen inom ramen för Assistanskommittén ska enligt vår uppfattning genomföras utan att själva rättighetslagstiftningen som sådan ifrågasätts. Man bör i stället eftersträva att hanteringen av LSS blir acceptabel för de berörda personerna ur ett kvalitets-, valfrihets- och integritetsperspektiv.

Vi kan samtidigt konstatera att kostnaderna för LSS-verksamheten kraftigt skjutit i höjden. Detta har inneburit en orimlig ekonomisk belastning för vissa kommuner medan andra fått väsentligt mer resurser än det reella behovet. Det ekonomiska utfallet av utjämningssystemet styrker enligt vår mening behovet av en översyn av finansieringssystemet i LSS-utjämningen. Översynens utgångspunkt bör vara att staten ska ta över kostnadsansvaret för LSS.

Det som vi har anfört om översynen av LSS bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna Fi15 (kd) yrkande 10, Fi16 (c) yrkande 5 samt avslår motion Fi17 (fp) yrkande 5.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2005/06:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn.

Följdmotioner

2005/06:Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öka de generella statsbidragen till den kommunala sektorn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett ökat självbestämmande över riktade anslag till kommunsektorn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa ett kommunalt vårdnadsbidrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en särskild satsning på psykiatri.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en höjning av maxtaxan och satsning på kommunal barnomsorg.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att avskaffa den statliga fastighetsskatten och införa en kommunal fastighetsavgift.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om uppföljning och kontroll av tillförda medel till sjukvården.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en breddad rekrytering av vårdpersonal.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om anhörigvårdares rätt till praktisk och ekonomisk hjälp, information och handledning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att pröva frågan att låta staten ta över kostnaden för LSS.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillföra medel till frivilligorganisationer verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öka valfriheten och föräldrarnas inflytande över barnomsorgen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öka mångfalden i skolutbildningen så att den bättre svarar mot elevernas behov och önskemål.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa en gymnasieexamen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att stärka de fristående skolornas ställning.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om långsiktighet i vuxenutbildningen.

2005/06:Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om finansieringsprincipen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att bredda kommunernas skattebas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ungdomsarbetslösheten och dess påverkan på den kommunala ekonomin.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om det kommunala skatteutjämningsystemet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om valfrihet i vården och mångfald i utförandet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett stärkt tvärsektorielt och regionalt och lokalt inflytande.

2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av en politik som stärker kommunernas och landstingens skattebas.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om åtgärder rörande kommunernas oredovisade pensionsskulder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om löneskillnader mellan kvinnor och män anställda inom kommuner och landsting.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tillsättande av en utredning om effekterna av riktade statsbidrag till kommuner och landsting.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett utvidgat uppdrag att föreslå ett system med
helstatlig finansiering av LSS-verksamheten till regeringens sär-
skilda utredare för att följa upp och se över utjämningsystemet
avseende verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service
till vissa funktionshindrade.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om boende på behandlingshem och vårdboenden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om införande av en jobb- och utvecklingsgaranti.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om redovisning av insatser på kulturområdet.

BILAGA 2

Socialutskottets yttrande 2005/06:SoU8y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 25 april 2006 beslutat att bereda bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2005/06:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn samt de motioner som har väckts med anledning av skrivelsen och som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar yttrandet till avsnitten 4. Hälso- och sjukvårdspolitik och 5. Socialtjänst samt motionerna Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 4, 7 och 9–11 samt Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkandena 5 och 6.

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren.

Redovisningen av den ekonomiska utvecklingen innefattar i huvudsak utvecklingen av kommunsektorns andel i samhällsekonomin, resultatutvecklingen för kommuner och landsting, uppföljning av kommunernas och landstingens balanskrav, sysselsättningsutvecklingen samt utvecklingen av statliga bidrag till kommunsektorn.

Redovisningen av utvecklingen i den kommunala verksamheten omfattar i första hand de obligatoriska verksamheterna skola, vård och omsorg. Redovisningen syftar till att beskriva hur dessa verksamheter utvecklats i förhållande till de nationella mål som riksdagen och regeringen har formulerat.

Dessutom redovisas utvecklingen av de kommunala välfärdstjänsterna sedan 1970 översiktligt i ett särskilt avsnitt.

Redovisningen av de kommunala verksamheterna avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 2004.

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende *hälso- och sjukvård* följande.

I ett internationellt perspektiv presterar den svenska hälso- och sjukvården väl på ett flertal områden. De positiva omdömena i en nyligen genomförd studie från OECD rör bl.a. den svenska befolkningens hälsotillstånd, hälso- och sjukvårdens kvalitet och valfriheten inom vården. Områden där den svenska hälso- och sjukvården kan bli bättre är exempelvis inom tillgängligheten till primärvården, olikheterna i vård mellan landstingen samt rehabilitering inom psykiatri och missbruksvård.

Att åstadkomma kortare väntetider och kortare vårdköer är det som befolkningen anser vara viktigast i sitt eget landsting. En fortsatt positiv trend finns när det gäller tillgången till vård och behandling av de stora folksjukdomarna som hjärtinfarkt, stroke, diabetes m.fl. Också de medicinska resultaten av vården visar successiva förbättringar.

Hälso- och sjukvårdens utgifter, mätt som andel av bnp, uppgår till 9 %. Andelen har de senaste åren varit stabil. I detta mått ingår även hushållens kostnader för t.ex. läkemedel och patientavgifter samt kommunernas äldreomsorgsvård.

Regeringen tillkallade i oktober 2003 en nationell psykiatrisamordnare vars genomgång av situationen inom psykiatrin visar att tillgången på vård- och stödinsatser inte svarar mot målgruppens behov. Regeringen har med utgångspunkt från psykiatrisamordnarens förslag beslutat om en sats-

ning på psykiatri och socialtjänst för personer med psykisk sjukdom eller psykiska funktionshinder. Under 2005 och 2006 satsas totalt 700 miljoner kronor i riktade statsbidrag till insatser för dessa grupper.

Läkemedel har under senare år i viss utsträckning kompletterat annan terapi och medverkat till att antalet vårdplatser såväl inom den psykiatriska som inom den somatiska hälso- och sjukvården kunnat minska. Efter ändringar i reglerna för läkemedelsförmånerna 2002 har kostnaderna varit nästan oförändrade.

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende *äldreomsorg* följande.

De äldre och deras anhöriga ger i brukarundersökningar generellt positiva omdömen om kommunernas vård och omsorg. En återkommande kritik är dock att det är för många olika personer som ger hjälpen i äldreomsorgen.

Det pågår en omfattande omstrukturering av äldreomsorgen som innebär att alltfler får vård och omsorg hemma. Det totala antalet personer, och andelen av invånarna över 65 år, som får hjälp av något slag har emellertid varit nära nog oförändrat under de senaste fem åren. Däremot ökar andelen som får hjälp via hemtjänst medan andelen som får en plats i särskilt boende minskar. I många kommuner går denna omvandling för fort, och besluten är inte ordentligt underbyggda, enligt länsstyrelsernas tillsyn 2004.

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende *insatser för personer med funktionshinder* följande.

I Socialstyrelsens senaste lägesrapport om tillståndet och utvecklingen för stöd och service till människor med funktionshinder konstateras att det finns stora variationer mellan kommuner när det gäller verksamhetens omfattning. Vissa kommuner har verksamhet med en specialinriktning och därmed en nationell eller regional upptagning.

En utbyggnad av verksamheter för psykiskt funktionshindrade pågår. Men trots ett varierat utbud av boende- och sysselsättningsinsatser får många individer inte det stöd de behöver och har rätt till. Det gäller framför allt på sysselsättningsområdet.

Antalet personer som får insatser i kommunernas omsorg om funktionshindrade fortsätter att öka. Sedan 1999 har antalet personer med insatser enligt LSS ökat i 80 % av landets kommuner. Kommunernas kostnader för personer med funktionshinder uppgick 2004 till 33,1 miljarder kronor. Under de senaste fem åren har kostnaderna ökat med 16,5 % i fasta priser.

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende *individ- och familjeomsorg* följande.

Kostnaden för ekonomiskt bistånd har minskat kraftigt sedan 1997. Under 2005 minskade kostnaderna med 2 %. Det långvariga beroendet av ekonomiskt bistånd ökar däremot, särskilt bland ungdomar och utrikes födda. Målet att halvera socialbidragsberoendet har ännu inte uppfyllts och

kvarstår därför. Antalet barn som lever i ett biståndshushåll varierar kraftigt i landet. Nästan vart fjärde barn i Malmö, men endast ett av hundra barn i Danderyd, levde under 2004 i hushåll som beviljats ekonomiskt bistånd. Nära en tredjedel av alla hushåll som fick bistånd var barnfamiljer. Under 2004 ökade det omedelbara omhändertagandet av barn med omkring 11 %. Ökningen är särskilt stor när det gäller tonårsflickor. Antalet personer med missbruksproblem som fått bistånd till vård har i stort sett legat på samma nivå under de senaste fem åren. Fler får öppna insatser och färre får dygnsvård, i familjehem eller på institution än tidigare. Socialstyrelsen uppskattar att ungefär en tredjedel av kostnaderna för kommunernas barn- och ungdomsvård samt ca 15 % av kostnaderna för ekonomiskt bistånd är missbruksrelaterade. Efterfrågan på familjerådgivning fortsätter att öka. Under 2004 ökade antalet ärenden med 7 %. De flesta par som söker familjerådgivning gör det för att fortsätta att leva tillsammans.

Motionerna

I motion Fi15 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om en särskild satsning på psykiatrin. Motionärerna anser att regeringens satsning på den psykiatriska vården saknar en långsiktig viljeinriktning och långsiktiga målsättningar. För 2007–2008 föreslås att 500 miljoner kronor satsas på psykiatrin utöver regeringens resurstillskott. Vidare begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om uppföljning och kontroll av tillförda medel till sjukvården. I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om anhörgivårdares rätt till praktisk och ekonomisk hjälp, information och handledning. Motionärerna anför att det inte går att lägga omsorgsansvar på de anhöriga utan att ge dem tillräckligt med stöd och resurser. Motionärerna begär också i yrkande 10 ett tillkännagivande om att frågan om att låta staten ta över kostnaden för LSS bör prövas. Enligt motionärerna bör effekterna av lagen nu vara möjliga att analysera och utvärdera. Översynen bör företas utan att ifrågasätta själva rättighetslagstiftningen som sådan och utgångspunkten bör vara att staten i framtiden skall ta över kostnadsansvaret för LSS. I motionen begärs avslutningsvis ett tillkännagivande om att tillföra medel till frivilligorganisationer verksamma inom missbrukarvården och inom det narkotikaförebyggande arbetet (yrkande 11). För de närmaste tre åren föreslås att sammanlagt 200 miljoner kronor anvisas till dessa organisationer. Motionärerna hänvisar till sitt budgetförslag från i höstas när det gäller yrkandena 4 och 11.

I motion Fi16 av Jörgen Johansson m.fl. (c) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en översyn av huvudmannskapet för LSS-verksamheten och en statlig finansiering. Motionärerna anför att kommunens utgifter i små kommuner med endast en eller ett fåtal personer som är berörda av LSS direkt kan kopplas till enskilda individer, vilket enligt motionärerna är djupt olyckligt. Hanteringen av LSS bör vara acceptabel såväl ur kvalitets-

som integritetsperspektiv. Detta förutsätter enligt motionärerna en översyn av huvudmannaskapet liksom ett eventuellt statligt finansieringsansvar. I motionen begärs vidare i yrkande 6 ett tillkännagivande om valfrihet i vården och mångfald i utförandet. Motionärerna anför att det inom såväl hälso- och sjukvård som äldreomsorg är nödvändigt att stimulera fler privata, kooperativa och ideella alternativ för att få en ökad valfrihet och mångfald.

Socialutskottets ställningstagande

Riksdagen har vid flera tillfällen uttalat sig om betydelsen av en väl fungerande uppföljning av den kommunala sektorn (se t.ex. skr. 2004/05:102, bet. 2005/06:FiU3, rskr. 2005/06:129 och 130). Regeringens årliga skrivelse, Utvecklingen inom den kommunala sektorn, utgör med sin övergripande redovisning av läget i kommunsektorn ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen. Den föreliggande redovisningen av de olika kommunala verksamheterna avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 2004.

Beträffande de olika frågeställningar som tas upp i motionerna 2005/06:Fi15 (kd) yrkandena 4 och 9–11 samt 2005/06:Fi16 (c) yrkandena 5 och 6 har likartade motionsyrkanden behandlats av socialutskottet och avstyrkts av riksdagen under innevarande riksmöte. Motionsyrkandena återfinns i bilaga till detta yttrande i en översiktlig tabell där hänvisning ges till tidigare behandling och tidigare reservationer. Utskottet har inte ändrat inställning. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till dessa yrkanden.

Beträffande motion Fi15 (kd) yrkande 7 vill utskottet erinra om Riksrevisionens styrelses redogörelse angående ökad tillgänglighet i sjukhusvården (redog. 2005/06:RRS4), vilken behandlades i det av riksdagen godkända betänkandet 2005/06:SoU1 (s. 48 f.). I betänkandet instämde utskottet i Riksrevisionens styrelses synpunkt att tillgängligheten inom sjukhusvården bör kunna mätas och följas upp på nationell nivå så att jämförelser kan göras mellan olika sjukvårdshuvudmän. Vidare anfördes att detta bör beaktas i den fortsatta satsningen på nationell vårdgaranti och förbättrad tillgänglighet i hälso- och sjukvården. Utskottet ansåg att redogörelsen inte borde föranleda någon åtgärd från riksdagens sida (rskr. 2005/06:111 och 112).

Socialutskottet anser med det anförda att finansutskottet bör avstyrka bifall till motion Fi15 (kd) yrkande 7.

Stockholm den 16 maj 2006

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ingrid Burman (v), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Lars U Granberg (s), Catherine Persson (s), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Christer Engelhardt (s), Magdalena Andersson (m), Elina Linna (v), Jan Lindholm (mp), Martin Nilsson (s), Jan Emanuel Johansson (s), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp), Ulrik Lindgren (kd) och Gabriel Romanus (fp).

Avvikande meningar

1. Kenneth Johansson (c) och Ulrik Lindgren (kd) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka motionerna 2005/06:Fi15 yrkande 10 och 2005/06:Fi16 yrkande 5.

2. Ulrik Lindgren (kd) anför:

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka motion 2005/06:Fi15 yrkandena 7 och 9. Jag hänvisar bl.a. till vad som tidigare anförts i reservation 33 i betänkande 2005/06:SoU1.

3. Ulrik Lindgren (kd) anför:

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka motion 2005/06:Fi15 yrkandena 4 och 11. Jag hänvisar till Kristdemokraternas särskilda yttrande angående anslag under utgiftsområde 9 i betänkande 2005/06:SoU1.

4. Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp), Ulrik Lindgren (kd) och Gabriel Romanus (fp) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka motion 2005/06:Fi16 yrkande 6. Vi hänvisar till vad som tidigare anförts i bl.a. reservation 26 i betänkande 2005/06:SoU17.

Särskilt yttrande

1. Anne Marie Brodén (m), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Gabriel Romanus (fp) anför:

Vi anser att regeringens satsning på den psykiatriska vården saknar en långsiktig viljeinriktning och långsiktiga målsättningar. Ytterligare satsningar behövs. Vidare anser vi att det finns behov av omfattande förbättringar av stödet till anhörigvårdare.

Enligt vår mening bör frågan om att låta staten ta över kostnaden för LSS prövas. Hösten 2005 beslutade socialutskottet ett tillkännagivande som innebär att Assistanskommittén genom tilläggsdirektiv skulle ges i uppdrag att analysera och redovisa för- och nackdelar med ett samlat kostnadsansvar och ansvar för en och samma huvudman, staten, avseende personlig assistans. Att direktiven ännu inte kompletterats i enlighet med riksdagens tillkännagivande anser vi vara anmärkningsvärt.

Vi förbehåller oss rätten att återkomma i dessa frågor.

BILAGA

Socialutskottets tidigare behandling av vissa motionsyrkanden

Motionsyrkande	Yrkandetext	Behandlades senast	Reservation
Mot. Fi15 (kd) Yrkande 4	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en särskild satsning på psykiatri.	2005/06:SoU1, s. 27–29	Särskilt yttrande 3 (kd)
Mot. Fi15 (kd) Yrkande 7	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om uppföljning och kontroll av tillförda medel till sjukvården.	2005/06:SoU1, s. 48–49	Ej res.
Mot. Fi15 (kd) Yrkande 9	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om anhörigvårdares rätt till praktisk och ekonomisk hjälp, information och handledning.	2005/06:SoU1, s. 126–128	Res. 33 (fp, kd, c)
Mot. Fi15 (kd) Yrkande 10 <i>Jfr Fi16 yrkande 5 nedan</i>	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att pröva frågan att låta staten ta över kostnaden för LSS.	2005/06:SoU1, s. 110–112 <i>samt i</i> 2005/06:SoU24, s. 38–45	Ej res.
Mot. Fi15 (kd) Yrkande 11	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillföra medel till frivilligorganisationer verksamma inom miss-	2005/06:SoU1, s. 130–134	Särskilt yttrande 3 (kd)

	brukarvården och inom det narkotikaförebyg- gande arbetet.		
Mot. Fi16 (c) Yrkande 5 <i>Jfr Fi15 yrkande 10 ovan</i>	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i mo- tionen anføres om lagen om stöd och service för funktionshindrade.	2005/06:SoU1, s. 110–112 <i>samt i</i> 2005/06:SoU24, s. 38–45	Ej res.
Mot. Fi16 (c) Yrkande 6	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i mo- tionen anføres om val- frihet i vården och mångfald i utförandet.	2005/06:SoU17, s. 33–41 <i>samt i</i> 2005/06:SoU26 (justeras 18/5)	Res. 26 (m, fp, kd, c)

BILAGA 3

Utbildningsutskottets yttrande 2005/06: UbU2y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Utskottets överväganden

Finansutskottet har den 25 april 2006 beslutat att bereda utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över regeringens skrivelse 2005/06:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn med motioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet behandlar i det följande, mot bakgrund av relevanta delar i regeringens skrivelse, motion 2005/06:Fi15 (kd) yrkandena 5 och 12–16.

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Skrivelsen

Andelen inskrivna barn i förskolan har successivt ökat under de senaste fem åren och är nu 77 % av ett- till femåringarna. Antalet inskrivna barn i förskolan har ökat med 13 000 till 379 000 sedan året innan. En stor del av ökningen kan förklaras av att antalet barn i åldersgruppen har ökat. Skillnaderna mellan kommunerna minskar och i åtta av tio kommuner är mellan 65 och 82 % av barnen i åldersgruppen inskrivna. Andelen inskrivna ett- till femåringar i familjedaghem har minskat med 1 procentenhet till 6 %. Antalet barn inom skolbarnsomsorgen minskade med 16 000 till 326 000 barn mellan år 2004 och år 2005. Minskningen är en följd av att antalet sex- till tolvåringar minskar.

Barngruppernas storlek har stabiliserats på en hög nivå jämfört med 1990-talets början. Det genomsnittliga antalet barn per avdelning har minskat med 0,2 barn per avdelning till 17,0.

Den totala kostnaden för förskolan uppgick år 2004 till drygt 34 miljarder kronor. Personalkostnadens andel av den totala kostnaden i den kommunala förskolan har ökat från 71 % år 1998 till 75 % år 2004. Avgiftsfinansieringen var i genomsnitt 8 %. Den totala kostnaden för fritidshem år 2004 var drygt 10 miljarder kronor. För år 2004 fick kommunerna 3 660 miljoner kronor i statsbidrag som ersättning för de minskade avgiftsintäkter maxtaxan innebar samt till kvalitetssäkrande åtgärder.

Ett inskrivet barn i förskolan kostade år 2004 i genomsnitt 94 700 kr, en ökning med 1 300 kr jämfört med året innan. Motsvarande siffra för barn i familjedaghem är 78 000 kr vilket är en ökning med 6 100 kr jämfört med året innan. Ett inskrivet barn i fritidshem år 2004 kostade i genomsnitt 31 400 kr vilket är en ökning med 1 000 kr jämfört med år 2003.

Motion

Kristdemokraterna föreslår i motion 2005/06:Fi15 yrkande 5 en höjning av maxtaxan och satsning på kommunal barnomsorg. I motionen hävdas att antalet barn per förskolegrupp ökade efter införandet av maxtaxan, eftersom denna var underfinansierad. Maxtaxans avgiftstak bör därför, enligt motionen, höjas till 3,6 % av familjeinkomsten för det första barnet, 2,4 % för det andra och 1,2 % för det tredje barnet. Kristdemokraterna anför vidare i yrkande 12 att valfriheten, liksom föräldrars inflytande över barnomsorgen, bör öka. Det bör enligt motionärerna finnas en mångfald av barnomsorgsformer, liksom ett kommunalt vårdnadsbidrag till de föräldrar som väljer att stanna hemma med sina barn även en tid efter det att ersättningen från föräldraförsäkringen upphört.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden under hösten 2005 (yttr. 2005/06:UBU1y) i samband med behandlingen av föregående års skrivelse från regeringen rörande utvecklingen inom den kommunala sektorn. Utskottet erinrar ånyo om att maxtaxan i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg har som främsta syften att öka tillgängligheten för flera grupper, förbättra barnfamiljernas ekonomi, minska margineffekterna för barnfamiljerna samt underlätta arbetskraftsdeltagandet. Viktiga syften har också varit att begränsa avgifternas koppling till barnens närvarotid samt att minska avgiftsskillnaderna mellan kommunerna.

Samtliga kommuner är anslutna till systemet med maxtaxa i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Skillnaderna mellan kommunernas avgifter har utjämnats och barnfamiljer har fått lägre avgifter, vilket bidragit till ett ökat konsumtionsutrymme för denna grupp. Ett flertal kommuner har ingen koppling mellan avgift och barnets närvarotid. Reformens genomslag har således varit stort.

Angående valfrihet samt föräldrars inflytande över barnomsorgen hänvisar utskottet, liksom i föregående yttrande, till sitt betänkande rörande propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11, bet. 2004/05:UbU3) som behandlades av riksdagen under förra riksmötet. Regeringen gör i den propositionen bedömningen att kommunerna bör sträva efter att tillgodose vårdnadshavarens önskemål om denne önskar familjedaghem i stället för förskola. Regeringen anser att familjedaghem bör regleras som pedagogisk verksamhet, men kommer inte, i förslaget till ny skollag, att föreslå att verksamheten skall utgöra en egen skolform. Utskottet vill även nu framhålla att valfriheten inom förskolan är väl tillgodosedd, samt att den svenska förskolan erbjuder barn en god pedagogisk stimulerande miljö för utveckling och lärande.

Grundskolan och gymnasiet

Skrivelsen

Antalet elever i grundskolan nådde läsåret 2001/02 sin kulmen och elevantalet beräknas nu stegvis sjunka de närmaste åren. Läsåret 2005/06 är antalet elever i grundskolan 995 000, vilket är en minskning med 29 000 elever sedan föregående läsår. Andelen elever i fristående grundskolor är 7,6 %, vilket är en ökning med 0,7 procentenheter sedan läsåret 2003/04. Andelen elever i fristående skolor har ökat varje år. Förekomsten av fristående skolor är särskilt stor i landets tre storstäder med kranskommuner.

Kostnaden för grundskolan uppgick år 2004 till 72 miljarder kronor. Kostnaden per elev i grundskolan var 69 100 kr. Under större delen av 1990-talet minskade kostnaden per elev men har ökat de senaste åren och är nu högre än år 1991. Det är främst kostnaden för undervisning som har ökat mellan år 2003 och år 2004. Ökningen är ca 4 % och beror på såväl höjda lärarlöner som ökad lärartäthet. Variationen mellan kommuner i kostnad per elev är stor. I 80 % av kommunerna varierar kostnaden per elev mellan 61 000 och 80 000 kr.

En elev i fristående grundskola kostade i genomsnitt 67 500 kr, dvs. i stort sett detsamma som i kommunala skolor (67 300 kr). I dessa kostnader ingår inte skolskjuts. Den genomsnittliga kommunala ersättningen till fristående grundskolor ökade från 57 600 kr till 58 200 kr mellan år 2003 och år 2004.

I gymnasieskolan har elevantalet ökat med drygt 3 % läsåret 2005/06 jämfört med året innan. Antalet elever som går i gymnasieskolan är 359 415. Det finns totalt 795 gymnasieskolor i landets kommuner, varav 499 skolor har kommunal huvudman. Andelen elever som går i en gymnasieskola belägen i en annan kommun än hemkommunen är 28,4 %.

Den totala kostnaden för gymnasieskolan var 28,4 miljarder kronor år 2004. Jämfört med föregående år har kostnaden för gymnasieskolan ökat med 5 % i fasta priser. Av den totala kostnaden för gymnasieskolan stod

den kommunala gymnasieskolan för ca 87 % medan landstingens gymnasieutbildningar uppgick till ca 2 %. Fristående gymnasieskolor, riksinternatsskolor och internationella skolor utgjorde 10 % av den totala kostnaden.

Den genomsnittliga kostnaden per elev för samtliga huvudmän var 83 500 kr år 2004, vilket innebär att kostnaden ökat med 2 % jämfört med föregående år. Skillnaden i kostnad per elev mellan olika huvudmän är påtaglig, vilket till stor del beror på att huvudmännen anordnar olika gymnasieprogram vars kostnader skiljer sig väsentligt åt. En elev i kommunal gymnasieskola kostade (inkl. skolskjuts) ca 82 500 kr, vilket är en ökning med 1 % jämfört med året innan.

Motion

Kristdemokraterna föreslår i motion 2005/06:Fi15 yrkande 13 att mångfalden ökas i skolutbildningen så att den bättre motsvarar elevernas behov och önskemål. I motionen anføres att utvecklingen av mångfald inom skolväsendet har förhindrats och att detta orsakar de brister som motionärerna anser finns i skolan, framför allt i ordningen i klassrummet men också i den sjunkande trenden när det gäller elevers resultat i skolan. I samma motion framhåller Kristdemokraterna att en gymnasieexamen bör införas (yrkande 14) samt att de fristående skolornas ställning bör stärkas (yrkande 15). Angående fristående skolor framhåller motionärerna att dessa inte enbart är ett komplement till kommunala skolor. Mycket av organisatorisk och pedagogisk förnyelse kommer just från fristående skolor, menar motionärerna.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

Motsvarande yrkanden har behandlats av utskottet under innevarande riksmöte (yttr. 2005/06:UBU1y). Även nu konstaterar utskottet att elever är olika och har olika behov. Det är utskottets uppfattning att skolan därför måste möta eleverna på olika sätt och anpassa undervisningen efter varje elevs förutsättningar och behov.

Gymnasieexamen har nyligen införts i skollagen (prop. 2003/04:140, bet. 2003/04:UBU13, rskr. 2004/05:4). Den som har godkänt betyg på kurser motsvarande minst 90 % av totalantalet gymnasiepoäng och som har gjort sitt gymnasiearbete skall få en gymnasieexamen. Lagförslaget träder i kraft den 1 januari 2007 för att tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2007.

I sammanhanget vill utskottet även erinra om beredningen av en ny skollag som bl.a. inbegriper förslag om att regleringen av all offentligt finansierad skolverksamhet inom skolväsendet för barn och ungdomar i princip skall vara gemensam, oavsett huvudmannaskap.

Kommunal vuxenutbildning

Skrivelsen

En omfattande förnyelse av den kommunala vuxenutbildningen ägde rum under perioden 1997–2002 då den särskilda satsningen, det s.k. kunskapslyftet pågick. För att befästa denna förnyelse och för att upprätthålla tillgången till vuxnas lärande beslutade riksdagen att ett riktat statsbidrag till kommunerna för kommunal vuxenutbildning skulle utgå för åren 2002–2005. I budgeten för år 2006 beslutades det om en förlängning av det riktade statsbidraget till år 2008 för att säkerställa en likvärdig tillgång till vuxenutbildning i alla kommuner.

För år 2005 nyttjades ca 97 % av anslaget för det riktade bidraget enligt Skolverkets uppföljningar, vilket motsvarade 45 962 årsstudieplatser.

I januari 2003 infördes ett rekryteringsbidrag till vuxenstudier. Detta bidrag kompletterar studiemedelssystemet och riktar sig till speciella grupper i samhället. Bidraget harmonierar i stora delar med bestämmelserna för studiemedel men administreras av kommunerna. Bidraget är avsett att användas som ett verktyg i kommunernas uppsökande verksamhet för att stimulera till studier på grundläggande och gymnasial nivå. Under år 2004 utbetalades 1,4 miljarder kronor till 26 000 personer i rekryteringsbidrag.

Den totala kostnaden för den kommunala vuxenutbildningen uppgick år 2004 till ca 4,5 miljarder kronor.

Motion

Kristdemokraterna anser i motion 2005/06:Fi15 yrkande 16 att det behövs en långsiktighet i vuxenutbildningen. Motionärerna anser att politiken rörande vuxnas utbildning har präglats av ryckighet och temporära stöd.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Utskottet anser i motsats till motionärerna att det finns en klar kontinuitet i satsningarna på kommunal vuxenutbildning.

Stockholm den 16 maj 2006

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Ulf Nilsson (fp), Majléne Westerlund Panke (s), Sten Tolgfors (m), Agneta Lundberg (s), Nils-Erik Söderqvist (s), Inger Davidson (kd), Louise Malmström (s), Margareta Pålsson (m), Sören Wibe (s), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Mikael Damberg (s), Peter Danielsson (m), Christer Adelsbo (s), Mikaela Valtersson (mp) och Lennart Gustavsson (v).

Avvikande meningar

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande avvikande meningar.

1. Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (kd)

Inger Davidson (kd) anför:

Kristdemokraterna föreslår en satsning på kvaliteten i förskolan. Denna finansieras helt genom att låta kommunerna ta ut en högre maxtaxa på kommunal barnomsorg. Antalet barn per förskolegrupp ökade efter införandet av maxtaxan. Eftersom regeringens satsning var underfinansierad ledde detta till större barngrupper, vilket riskerar att försämra kvaliteten i verksamheten. Vi föreslår därför att avgiftstaket för maxtaxan höjs till 3,6 % av familjeinkomsten för det första barnet, 2,4 % för det andra och 1,2 % för det tredje barnet.

Vi anser vidare att valfriheten och föräldrars inflytande över barnomsorgen bör öka. Det bör därför finnas en mångfald av barnomsorgsformer, liksom ett kommunalt vårdnadsbidrag till de föräldrar som väljer att stanna hemma med sina barn även en tid efter det att ersättningen från föräldraförsäkringen upphört.

2. Grundskola och gymnasieskola (kd)

Inger Davidson (kd) anför:

Skolan har präglats av ett kollektivistiskt tänkande där alla elever skall lära sig ungefär lika mycket på ungefär samma tid. I stället för att stödja en positiv skolutveckling har Socialdemokraterna genom att ständigt ge kommunerna och skolorna för små resurser, genom att detaljreglera och statligt styra varje enskild skolas utveckling, genom att sätta gruppen före individen, genom att undergräva familjens betydelse och genom att förhindra utvecklingen av mångfald inom skolväsendet orsakat de brister vi ser på många håll i dag. Det gäller framför allt ordningen i klassrummen, men även den sjunkande trenden när det gäller elevernas resultat.

Kristdemokraterna har under flera år drivit flera av de förslag som fanns med i gymnasiepropositionen, bl.a. att uppgradera yrkesutbildningarna och utveckla en genuin lärlingsutbildning, införa en gymnasieexamen samt göra historia till kärnämne. Det är bra att regeringen och dess stödpartier efter många års motstånd ställt sig bakom dessa tankar. Tyvärr bestod gymnasiepropositionen av ett lappande och lagande i stället för de reformer som krävs för att höja kunskapsnivån och hindra utslagning av elever.

Skillnaden mellan regeringens och Kristdemokraternas syn på fristående skolor är mycket stor. Regeringen har i debatten bl.a. uttryckt farhågor om att fristående skolor ökar segregationen. Kristdemokraterna delar inte dessa farhågor. För det första är inte fristående skolor enbart ett komplement till

kommunala skolor, utan både fristående och kommunala skolor är var för sig viktiga delar av skolväsendet. Fristående skolor är inte ett skolväsendets B-lag, snarare kommer mycket av organisatorisk och pedagogisk förnyelse just från fristående skolor.

3. Kommunal vuxenutbildning (kd)

Inger Davidson (kd) anför:

Ett av de stora problemen för vuxenutbildning är att regeringen låter den ena tillfälliga stödformen för vuxenstuderande följa på den andra. För närvarande är benämningen rekryteringsbidrag. Kristdemokraterna har varit kritiska till avsaknaden av långsiktig strategi. Samtidigt finns det många vuxenstudieformer som måste få möjlighet att utvecklas. Behovet av vuxenstudier är stort, inte minst bland äldre kvinnor som lät utbildningen stå tillbaka för ett tidigt barnafödande.